

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวชายแดนไทย – ลาว ในเขตอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองรองอย่างยั่งยืน ได้กำหนดวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและสภาพปัจจุบันของการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยว ที่มาท่องเที่ยวในเขตอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวบริเวณชายแดนไทย – ลาวในเขตอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ในการรองรับการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อประสบการณ์ที่ดีของนักท่องเที่ยว ในการรองรับการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อประสบการณ์ที่ดีของนักท่องเที่ยว ตามลำดับดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

- 1) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานสำหรับการท่องเที่ยว
- 2) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว
- 3) ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

1) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานสำหรับการท่องเที่ยว

โลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยว (เถลิงศักดิ์ ชัยชาญ, 2555) เป็นองค์ประกอบของการท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวตัดสินใจที่จะท่องเที่ยวที่ใดที่หนึ่งก่อให้เกิดกิจกรรมการเดินทาง แต่การเดินทางจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าขาดโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยว ดังนั้น โลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวจึงเป็นปัจจัยสำคัญของการเดินทางท่องเที่ยว เนื่องจากการท่องเที่ยวต้องอาศัยโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวในการขนส่งนักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมความงามทางธรรมชาติและคุณค่าทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว หากไม่มีโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวก็ไม่สามารถเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นได้ แหล่งท่องเที่ยวนั้นก็ย่อมไร้คุณค่า

คำนิยามของ Logistics ตาม Council of Logistics Management (CLM) ในปี ค.ศ. 1998 (สลิลาทิพย์ ทิพย์ไกรสร, 2553) กล่าวว่า วัฏจักรหรือการกระทำใดๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าและบริการ รวมถึงการเคลื่อนย้าย จัดเก็บ และกระจายสินค้า จากแหล่งที่ผลิต (Source of Origin) จนสินค้าได้มีการส่งมอบไปถึงแหล่งที่มีความต้องการ

คมสัน สุริยะ (2008, อ้างถึงใน อนุรักษ์ บูรณะวิมลวรรณและเกศรา สุกเพชร, 2561 หน้า 85 - 87) ได้กล่าวถึง แนวคิดเรื่องโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยว (Tourism Logistics) ว่าคล้ายคลึงกับ เรื่องการขนส่งสำหรับการท่องเที่ยว (Tourism and Transport) แต่ครอบคลุมกว้างกว่าโดย โลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวครอบคลุม 3 เรื่องคือ การขนส่งนักท่องเที่ยวและวัตถุดิบของ (Physical Flow) การให้และรับข้อมูลข่าวสาร (Information Flow) และการรับจ่ายเงิน (Financial Flow) ในขณะที่เรื่องการขนส่งสำหรับการท่องเที่ยวจะครอบคลุมเฉพาะเรื่องการขนส่งนักท่องเที่ยว และวัตถุดิบของเท่านั้น

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, หน้า 72) กล่าวว่า โลจิสติกส์การท่องเที่ยว หมายถึง การจัดให้มีการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวด้วยเครื่องมืออุปกรณ์การขนส่งจากที่อยู่อาศัยประจำไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ตามความประสงค์ของนักท่องเที่ยว

อักรพงษ์ อันทอง (2558, หน้า 120) กล่าวว่า การจัดการโลจิสติกส์ด้านการท่องเที่ยวเป็นการบูรณาการแนวคิดการจัดการโลจิสติกส์กับแนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน ในการพิจารณารูปแบบการจัดการโลจิสติกส์เป็นการจัดการการไหลเวียนภายในห่วงโซ่อุปทานที่ประกอบด้วย การจัดการการบริหารในเรื่องการไหลเวียนทางด้านกายภาพ (Physical) การเงิน (Financial) และ สารสนเทศ (Information) เพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และ Lumsdon and Page ได้เสนอ

จากความหมายของโลจิสติกส์การท่องเที่ยวดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า โลจิสติกส์เพื่อการท่องเที่ยว คือการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวจากที่อาศัยประจำเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวตามความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยมีความปลอดภัยและได้รับการบริการที่สะดวกสบาย

กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์การขนส่งนักท่องเที่ยวไว้ 8 ประการและคมสัน สุริยะ (2008 , อ้างถึงใน อนุรักษ์ บูรณะวิมลวรรณและเกศรา สุกเพชร, 2561 หน้า 85 -87) ได้เพิ่มเติมอีก 4 ประการ ดังนี้

1. สิ่งที่มีให้บริการ (Availability) หมายถึง ประเภทของระบบการขนส่งที่ให้บริการเส้นทางที่เปิดให้บริการ รวมทั้งบริการเสริม เช่น ลิฟต์สำหรับผู้พิการหรือผู้มีสัมภาระหนัก ผู้เก็บสัมภาระ และเครื่องมือสื่อสารในกรณีฉุกเฉิน เป็นต้น
2. การเข้าถึง (Accessibility) หมายถึงความสามารถของผู้คนเมื่อใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ เวลา สถานที่จำหน่ายบัตรโดยสารของระบบขนส่ง
3. ข้อมูลข่าวสาร (Information) หมายถึง การแจ้งข่าวสารที่ถูกต้องและรวดเร็ว เพื่อให้ผู้โดยสารวางแผนการเดินทาง และติดตามข่าวสารได้โดยง่าย

4. เวลา (Time) หมายถึง การจัดการขนส่งที่สอดคล้องกับการใช้บริการของผู้โดยสาร ไม่ทิ้งระยะเวลาที่นานเกินไปจนทำให้ผู้โดยสารใช้เวลาในการรอระบบขนส่ง ความรวดเร็วในการเดินทางและหมายรวมถึงความตรงต่อเวลาที่กำหนดและความรวดเร็วในการบริการ

5. การเอาใจใส่นักท่องเที่ยว (Customer Care) หมายถึง การตระหนักถึงผู้ให้บริการ เช่น ความพร้อม ความปลอดภัย ความสะอาดของเก้าอี้ ห้องน้ำ พื้น และตู้เก็บสัมภาระ พฤติกรรมการบริการอาหารและเครื่องดื่มบนระบบขนส่ง จุดสูบบุหรี่ และด้านอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ รวมถึงการส่งเสริมการตลาดด้านส่วนลดสำหรับผู้โดยสารที่เดินทางประจำ

6. ความสะดวกสบาย (Comfort) หมายถึง ความเอาใจใส่ในการจัดให้บริการอันสะดวกสบายแก่ ผู้โดยสาร ทั้งด้านกายภาพ เช่น เบาะนั่ง ช่องว่างสำหรับการเหยียดเท้า การออกแบบห้องโดยสารให้เหมาะสำหรับสรีระของมนุษย์ การปรับอุณหภูมิและความชื้นในห้องโดยสารให้พอเหมาะ และความเงียบสงบในการเดินทาง เป็นต้น

7. ความปลอดภัย (Safety) หมายถึง การปราศจากอุบัติเหตุในการขับเคลื่อนของยานพาหนะ รวมถึงไม่มีอุบัติเหตุในห้องโดยสาร ไม่มีการร่วงหล่นของสิ่งของสัมภาระ การเตรียมอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยในห้องโดยสาร และการมีอุปกรณ์ปฐมพยาบาลในกรณีฉุกเฉิน เป็นต้น

8. ความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Environmental Friendliness) หมายถึง การตระหนักถึงมลพิษที่จะส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การไม่ทำลายโอโซนชั้นบรรยากาศ การไม่ทิ้งขยะออกไปจากตัวรถ คำนึงถึงรูปแบบการใช้พลังงานทดแทน รวมทั้งการไม่ก่อพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดการรบกวนผู้โดยสารอื่น

9. แม่เหล็กดึงดูดนักท่องเที่ยว หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่เมื่อมาเยือนนักท่องเที่ยวต้องไปเยี่ยมชม โดยจะทำหน้าที่เป็นจุดให้นักท่องเที่ยวมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวนี้ หากไม่มีแม่เหล็กของแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว อาจจะไม่มีย่านท่องเที่ยวแม่เหล็กท่องเที่ยวอื่นอีก ซึ่งจะก่อให้เกิดการเคลื่อนที่ของกายภาพ สารสนเทศ มายังแหล่งท่องเที่ยว หรือกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เข้ามาเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

10. ถนนคนเดิน หมายถึง การกำหนดการใช้พื้นที่ที่มีความสำคัญให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คนในย่านนั้น เป็นการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ เป็นแหล่งรวมศิลปวัฒนธรรม อาหาร การละเล่น

11. จุดทำเงิน หมายถึง สถานที่เพื่อให้บริการเพื่อการจับจ่ายของนักท่องเที่ยว โดยการพยากรณ์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวว่าจะแสดงอารมณ์อย่างไรเมื่อมาถึงจุดนั้น เช่น ความเมื่อยล้า หิว ความตื่นเต้น หรือต้องการค้นหาของฝากก่อนเคลื่อนที่ออกไปจากแหล่งท่องเที่ยว

12. การสร้างความเพลิดเพลินระหว่างการเดินทาง หมายถึง การทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ใช่แค่การเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง แต่เป็นการสร้างความเพลิดเพลินใจ เช่น การแสดงระหว่างเดินทาง การนำเสนออาหารท้องถิ่น การจัดเส้นทางเดินทางผ่านแหล่งท่องเที่ยวที่

การจัดกิจกรรมสันตนาการบนระบบขนส่ง การบริการอาหารที่น่าประทับใจบนระบบขนส่ง

การท่องเที่ยวเป็นระบบที่มีความซับซ้อนสูง (Jafari, 1974) การบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จจึงจำเป็นต้องเข้าใจระบบของห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวเสียก่อน (Veronneau & Roy 2009, Zhang et al. 2009) เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างยั่งยืน โดยผ่านการประสานงาน เชื่อมโยงของหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในห่วงโซ่อุปทาน โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าวนั้นย่อมจะส่งผลถึงการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี

จากความซับซ้อนของการท่องเที่ยวนั้นเองทำให้กรอบแนวคิดของห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวมีความซับซ้อนไปด้วยเช่นกัน (Zhang et al., 2009) อย่างไรก็ตามนิยามของห่วงโซ่อุปทานนั้นได้รับอิทธิพลจากสามงานหลักๆ ได้แก่ Tapper and Font (2004), Zhang et al. (2009) และ Piboonrungrroj and Disney (2009) โดย Tapper and Font (2004) ได้เสนอกรอบแนวคิดความเชื่อมโยงของห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบไปด้วย 16 องค์กรประกอบดังนี้ 1) การเดินทางเข้าออกแหล่งท่องเที่ยว 2) การขนส่งทางบก 3) การดำเนินงานทางบก 4) แหล่งท่องเที่ยว 5) กิจกรรมทางวัฒนธรรม สังคม และกีฬา 6) เฟอร์นิเจอร์ เครื่องแคะสลัก 7) สาธารณูปโภค บริการ และทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยว 8) พลังงานและแหล่งน้ำ 9) การจัดการขยะ 10) การผลิตอาหาร 11) การชักรีด 12) การปรุงอาหารและเครื่องดื่ม 13) ที่พักอาศัย 14) การนำเที่ยว 15) การตลาดและการขาย และ 16) ลูกค้ำ

ความสำคัญของการขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวต่อการพัฒนาประเทศ

การขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในหลายด้านทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้

1. ความสำคัญของการขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจของประเทศ

1.1 การขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวช่วยสร้างรายได้ให้กับประเทศ เนื่องจากมีผู้นิยมเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น การขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวจะเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องการ ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้และเกิดผลทวีคูณตามมา เช่น รายได้จากที่พักแรม รายได้จากอาหารเครื่องดื่ม รายได้จากการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก รายได้จากการนำเที่ยว

1.2 การขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวช่วยก่อให้เกิดการค้าขายกันขึ้นเป็นผลให้เศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ดีขึ้น เช่น มีการจัดงานมหกรรมแสดงสินค้านานาชาติ การขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวจะเคลื่อนย้ายนักธุรกิจจากทุกมุมโลกไปเข้าร่วมชมงานแสดงสินค้า ก่อให้เกิดการค้าขายเป็นต้น

1.3 การขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวช่วยลดปัญหาการว่างงาน เนื่องจากการขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวทำการเคลื่อนย้ายแรงงานที่ว่างงานจากที่หนึ่งไปสู่แรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น การขนย้ายแรงงานจากอีสานมายังอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวภาคเหนือ เป็นต้น

1.4 การขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวช่วยทำให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการลงทุน โดยการขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวช่วยการลงทุนทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการลงทุนทางตรง การขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวเป็นกิจการหรือธุรกิจหนึ่งที่ต้องมีการลงทุน ในขณะที่ด้วยกันอาจช่วยขนย้ายนักธุรกิจต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความร่วมมือในการลงทุนร่วมกันระหว่างการลงทุนเพื่อการท่องเที่ยวภายในประเทศกับต่างประเทศ ซึ่งเป็นการร่วมมือในทางเศรษฐกิจอีกด้วย

1.5 การขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวช่วยลดการชำระเงินของประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขนส่งทางอากาศที่นำนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศ จะได้อำนาจโดยสวายเป็นเงินตราต่างประเทศสำหรับนักท่องเที่ยวชาติเดียวกันที่จะไปต่างประเทศอีกด้วย

2. ความสำคัญของการขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวต่อสังคม

2.1 การขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวช่วยขยายตัวของแหล่งท่องเที่ยวเนื่องจากการขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวทำให้เกิดการเดินทางของนักท่องเที่ยว สะดวกรวดเร็ว ก่อให้เกิดการขยายตัวของแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ขึ้นตามมา

2.2 การขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวช่วยลดการแบ่งแยกของสังคม เนื่องจากการขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวทำให้เกิดการติดต่อระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนเป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นชุมชนระหว่างชนบทกับเมืองหลวง หรือระหว่างจังหวัดกับจังหวัดหรือภายในจังหวัดเดียวกัน นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางติดต่อกันได้อย่างสะดวก อันเป็นการลดการแบ่งแยกของสังคม

2.3 การขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวช่วยให้มาตรฐานการศึกษาดีขึ้น เนื่องจากการขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวทำให้การท่องเที่ยวเจริญ ส่งผลให้สถาบันการศึกษาต้องพัฒนาการเรียนการสอนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานดีขึ้น

2.4 การขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวช่วยให้มาตรฐานการครองชีพดีขึ้น เนื่องจากการขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวสามารถขนย้ายแรงงานจากที่หนึ่งไปทำงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทำให้ประชาชนมีงานทำมากขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้นและมีมาตรฐานการครองชีพดีขึ้นด้วย

2.5 การขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน เนื่องจากการขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปมาสะดวกรวดเร็ว จึงมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกันระหว่างท้องถิ่นขึ้น เช่น มีการนำนาฏศิลป์ไทยไปเผยแพร่ในต่างประเทศ เป็นต้น

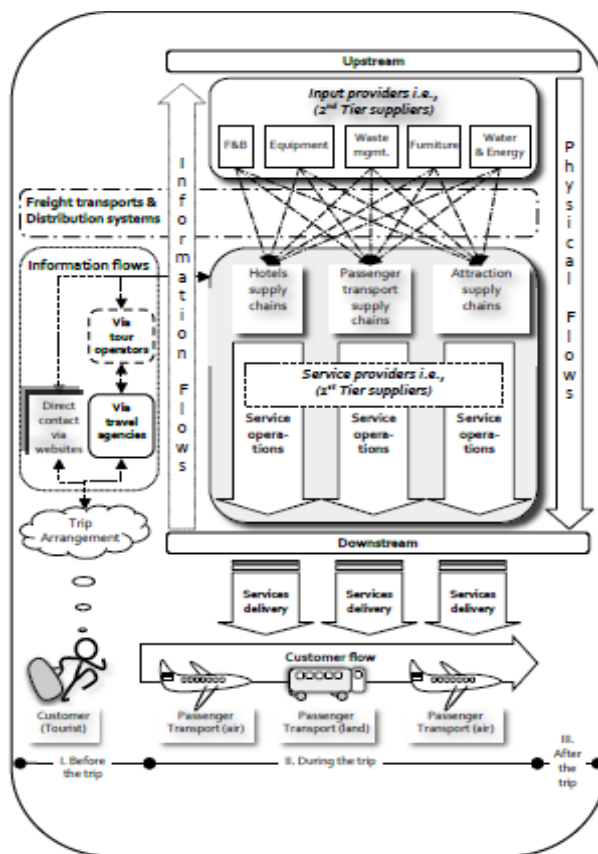
จิตพงษ์ อัยสานนท์ (2558) กล่าวว่า โลจิสติกส์ท่องเที่ยว เป็นการจัดการเพื่อเชื่อมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการนำนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวโดยไม่มีข้อผิดพลาด และทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ดี การขนส่งนักท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมหนึ่งในโลจิสติกส์ท่องเที่ยว การขนส่งจะเกิดขึ้นช่วงเวลาสั้นๆ ไม่ใช่ตลอดกิจกรรมท่องเที่ยว ในมิติของการขนส่งนักท่องเที่ยวว่าต่างจาก

การขนส่งสินค้าทั่วไป เนื่องจากคนมีชีวิตจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก รู้สึกเหนื่อย หิว ไม่สบายและเป็น การสื่อสารสองทิศทาง โดยเปรียบเทียบความแตกต่างได้ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ความแตกต่างของการขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวและโลจิสติกส์เพื่อการท่องเที่ยว

ประเภทของนักเดินทาง	การขนส่งนักท่องเที่ยว	โลจิสติกส์การท่องเที่ยว
1. บุคคลในพื้นที่ที่ไม่ใช่ นักท่องเที่ยว	เป้าหมายคือความสามารถของการ วางแผนการเดินทางได้ทุกขั้นตอน และมี โคร่ง ข่าย การ ขน ส่ ง ครอบคลุมทุกพื้นที่	
2. นักท่องเที่ยวที่ใช้ระบบ ขนส่งร่วมกับบุคคลใน พื้นที่	เป้าหมายคือความสามารถในการ วางแผนเส้นทางเพื่อการท่องเที่ยว ได้ทุกขั้นตอน	เป้าหมายของโลจิสติกส์เพื่อการ ท่องเที่ยว ประกอบด้วย การขนส่งรวม กับการเชื่อมต่อของระบบขนส่งที่ไป ถึงที่จุดหมายโดยสามารถไหลได้ อย่างสะดวก
3. เฉพาะนักท่องเที่ยว ส่วนๆ โดยไม่มีบุคคลใน พื้นที่	การจัดการรูปแบบการเดินทางให้ นักท่องเที่ยวรู้สึกผ่อนคลาย สนุก ปลอดภัย และเต็มอิ่ม	เป้าหมายของโลจิสติกส์การท่องเที่ยว ประกอบด้วย รูปแบบการขนส่ง นักท่องเที่ยวและการประสานงาน ของกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้าง ประสบการณ์ที่ดีต่อนักท่องเที่ยว

Zhang et al. (2009) ได้ริเริ่มพัฒนาแบบจำลอง โซ่อุปทานการท่องเที่ยวขึ้น โดยมีขอบเขตอยู่ ภายในแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น ต่อมา Piboonrungrroj (2009) และ Piboonrungrroj and Disney (2009) ได้ปรับปรุงให้เป็นแบบจำลองห่วงโซ่อุปทาน ทั้งระบบ โดยพิจารณาตั้งแต่การเริ่มวางแผน ท่องเที่ยว ตลอดจนถึงช่วงที่เดินทางท่องเที่ยวไปจนถึงบริการต่างๆ หลังการท่องเที่ยว ดังภาพนี้

ภาพประกอบที่ 2.1 A Generic Tourism Supply Chains Model

ที่มา : Piboonrunroj and Disney,2009

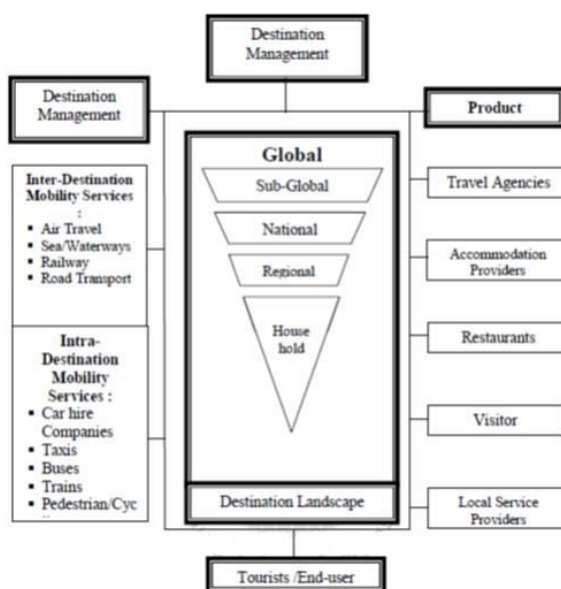
โดยงานวิจัยต่อเนื่องของ Piboonrunroj and Disney (2009, 2011, 2012) ที่ได้ศึกษาถึงห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่า การร่วมมือกันของวิสาหกิจต่างๆ ในโซ่อุปทานการท่องเที่ยว (ได้แก่ โรงแรม ซัพพลายเออร์ และ บริษัททัวร์) เช่น การแบ่งปันข้อมูล การตั้งทีมงานร่วมกัน ตลอดจนการร่วมลงทุนระหว่างกันทั้งในด้านการพัฒนาบุคลากรและการลงทุนใน ด้านเทคโนโลยีหรือองค์ความรู้ต่าง ๆ นั้น จะช่วยให้วิสาหกิจเหล่านั้นมีผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นทั้งด้านการเงิน และ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้าน โลจิสติกส์ ตลอดจนทำให้ลูกค้า หรือนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อบริการการท่องเที่ยวของวิสาหกิจมากขึ้น

สำหรับกลไกที่ทำให้การทำงานร่วมกันของวิสาหกิจเหล่านั้นทำให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น นั้น Piboonrunroj, Disney and Williams (2001) ได้ศึกษาพบว่าการสร้างความร่วมมือกัน ในห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเดียวกันนั้นจะสามารถทำให้ วิสาหกิจลดต้นทุนการดำเนินการ (Transaction cost) ลงได้ อันจะส่งผลให้วิสาหกิจเองมีศักยภาพในการแข่งขันเพิ่มขึ้น

โกศล, 2548 ; ธนิต, 2549 (อ้างถึงใน เถลิงศักดิ์ ชัยชาญ, 2555 หน้า 11) ระบุว่าการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยว หมายถึงการนำแนวคิดกิจกรรม โลจิสติกส์บูรณาการกับแนวคิดการจัดการ

ท่องเที่ยว ซึ่งแนวคิดและการจัดการโลจิสติกส์เป็นการไหลในโซ่อุปทาน ประกอบด้วยการบริหาร และจัดการการไหลทางด้านกายภาพ (Physical) การไหลทางการเงิน (Financial) และการไหลทางด้านสารสนเทศ (Information) เพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

INPECO (European Parliament, Luxembourg, 2002 อ้างถึงใน เถกิงศักดิ์ ชัยชาญ, 2555 หน้า 11) ได้เสนอ The Tourism Sustainability Supply Chain Model ที่กล่าวถึงผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจแตกต่างกันที่อยู่ในโซ่อุปทาน โดยแบบจำลองโซ่อุปทานดังกล่าวได้แสดงถึงความสัมพันธ์ของผู้ประกอบการที่มีศักยภาพ จะสะท้อนผ่านการได้รับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว

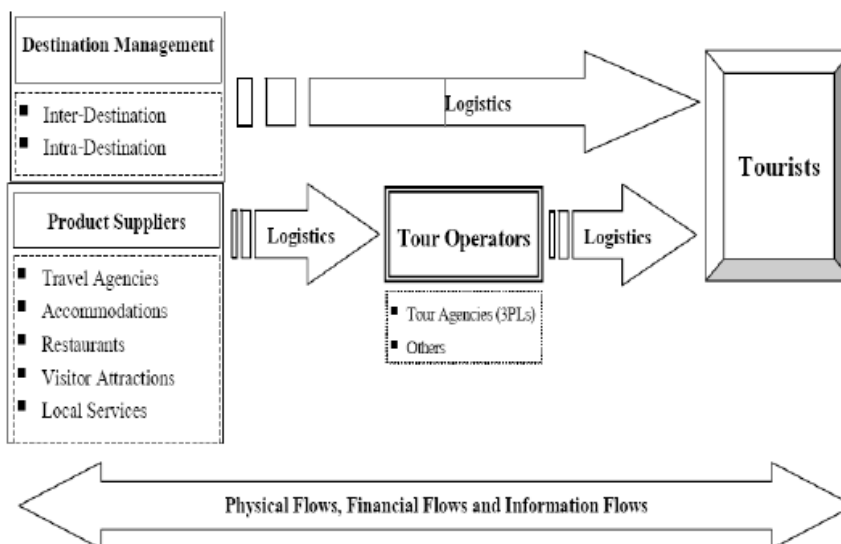
ภาพประกอบที่ 2.2 ห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ที่มา : INPECO (European Parliament, Luxembourg, 2002

อ้างถึงใน เถกิงศักดิ์ ชัยชาญ, 2555, หน้า 12)

เมื่อนำแนวคิดในเรื่องของการจัดการโลจิสติกส์มาบูรณาการกับการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยว โดยกรอบแนวคิดดังกล่าวเป็นการจัดการที่ทำการไหลด้านกายภาพ ด้านการเงิน และด้านสารสนเทศ จากจุดกำเนิดไปสู่นักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวมีจุดเริ่มต้นจากการบูรณาการวัตถุดิบด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเรื่องของ Destination Management และ Product Supplier โดยการบูรณาการดังกล่าวจะถูกจัดการด้วยบุคคลหรือหน่วยงานก็ได้ แล้วผลผลิตที่ได้รับคือสินค้าเพื่อนำเสนอต่อนักท่องเที่ยว

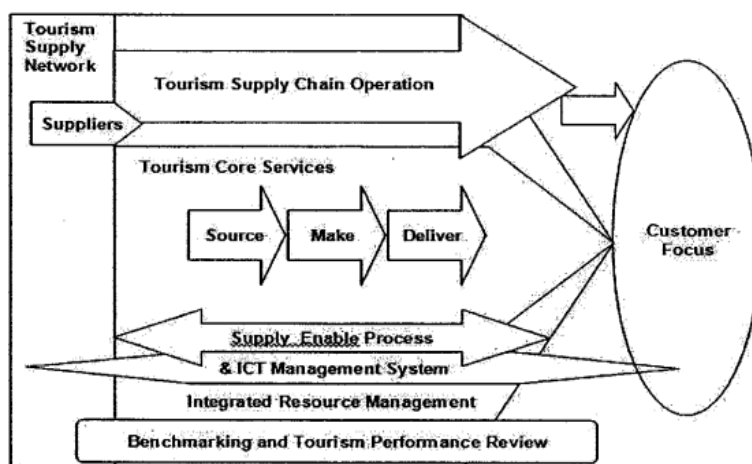

ภาพประกอบที่ 2.3 การจัดการ โลจิสติกส์ภายในห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ที่มา : จากการสังเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของ INPECO (European Parliament, Luxembourg, 2002 อ้างถึงใน เถลิงศักดิ์ ชัยชาญ, 2555, หน้า 13)

ส่วนกรอบแนวคิดเกี่ยวกับโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในระดับเมืองท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับ การให้บริการแก่นักท่องเที่ยว (Tourism Supply Chain Operation) (มิ่งสรรพ์และคมสัน, 2551) ซึ่งมี คำถามการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- 1) มีบริการด้าน โลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวที่สำคัญอะไรบ้าง (Tourism Core Service) และมีกระบวนการสำคัญในการให้บริการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวอย่างไร (Source, Make and Deliver)
- 2) มีปัจจัยใดบ้างที่ช่วยทำให้สามารถบริการนักท่องเที่ยวได้อย่างราบรื่นและมี ประสิทธิภาพ (Supply Enable Process)
- 3) มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวอย่างไร (ICT Management System)
- 4) มีจุดเชื่อมต่อที่จะทำให้เกิดความเชื่อมโยงของการให้บริการท่องเที่ยวอะไรบ้าง (Integrated Resource Management)
- 5) ปัจจัยที่จะส่งเสริมให้บริการท่องเที่ยวดีขึ้นในอนาคต จากการเรียนรู้จากบริการท่องเที่ยว แห่งอื่น หรือจากประสบการณ์การให้บริการท่องเที่ยวที่ผ่านมา (Benchmarking and Tourism Performance Review)

ภาพประกอบที่ 2.4 กรอบแนวคิดในการศึกษาโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในระดับเมืองท่องเที่ยว
ที่มา :พัลลภฯ, วลัยกัมลและโสภิตา, 2554

2) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยว

องค์การสหประชาชาติ ได้จัดประชุมว่าด้วยการเดินทางและการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ขึ้น ณ กรุงโรม ประเทศอิตาลี ในปี พ.ศ. 2536 (นิคม จารุมณี, 2544) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวคือ การเดินทาง (travel) มีเงื่อนไขคือเป็นการเดินทางที่ไม่บังคับหรือจำวาน ซึ่งมีการวางแผนเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง และใช้ระบบขนส่งอาจเป็นการเดินทางใกล้หรือไกลก็ได้ จุดหมายที่พักอยู่เป็นการชั่วคราวแล้วเดินทางกลับมายังที่พักเดิม เป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางไปและใช้ช่วงเวลาหนึ่ง มีการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอเพื่อสร้างความพอใจแก่นักท่องเที่ยว และเป้าหมายในการเดินทางไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

International Association of Scientific Experts in Tourism หรือ IASET (Srivastava, 2010) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่ถาวรไปอีกที่หนึ่งเป็นการชั่วคราว และไม่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมที่เป็นการหาเงิน

องค์การท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : W.T.O) (2562) ได้ให้ความหมายว่าการท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของบุคคลจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว (ไม่เกิน 1 ปี ติดต่อกัน) เดินทางด้วยความสมัครใจเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ติดต่อธุระและวัตถุประสงค์ใดๆก็ได้ แต่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สุติ เสริฐศรี, 2557) ได้ระบุว่า การท่องเที่ยว หมายถึง ผลรวมของปรากฏการณ์ต่างๆ และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างธุรกิจท่องเที่ยว และธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว ภาครัฐ องค์กรเอกชน ตลอดจนประชาชนในท้องถิ่นซึ่งเป็น

เจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว อันถูกผนวกอยู่ในกิจกรรมหรือกระบวนการในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (กองนโยบายและแผนงาน, 2559) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า หมายถึงกิจกรรมเพื่อการผ่อนคลายความเครียดจากภาระงานประจำของบุคคล โดยอาจจะเป็นกิจกรรมใดที่เป็นไปตามเงื่อนไขใดก็ได้ที่กำหนดไว้ 3 ข้อ คือ ประการแรกเป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราว ประการที่สอง การเดินทางดังกล่าวต้องเป็นไปโดยสมัครใจ และประการที่สามการเดินทางนั้นมีวัตถุประสงค์อื่นใดที่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (2546) การท่องเที่ยว หมายถึงการเดินทางเพื่อผ่อนคลายความเครียด แสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่โดยมีเงื่อนไขว่า การเดินทางนั้นเป็นการเดินทางเพียงชั่วคราว ผู้เดินทางจะต้องไม่ถูกบังคับให้เดินทาง

วรรณภา วงษ์วานิช (2546) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ซึ่งกระทำเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจกรรมงานประจำโดยปกติการท่องเที่ยวจะหมายถึงการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งโดยไม่คำนึงว่าระยะทางนั้นจะใกล้หรือไกลและการเดินทางนั้นจะมีการค้างแรมหรือไม่

เลกิงศักดิ์ ชัยชาญ (2555, หน้า 11) อธิบายว่า การท่องเที่ยว หมายถึงการเดินทางแบบชั่วคราวจากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง ซึ่งมีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้คอยบริการและเป็นการไปโดยความสมัครใจโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพักผ่อน ออกกำลังกาย เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม และการใช้จ่ายใช้สอย

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, หน้า 17) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง ผลรวมของปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ซึ่งเกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว นักธุรกิจที่ให้บริการสินค้าและบริการ รัฐบาลที่เป็นเจ้าภาพ และชุมชนในท้องถิ่นที่เป็นเจ้าภาพ ในการเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจและให้การต้อนรับขับสู้ นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน

จากความหมายของการท่องเที่ยวดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวหมายถึงกิจกรรมที่เกิดจากการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งเป็นการชั่วคราว มีระยะเวลาอย่างน้อย 24 ชั่วโมง โดยความสมัครใจ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ มีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการแก่ผู้เดินทาง

ความหมายอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 มาตรา 4 ให้ความหมายของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว หมายถึง อุตสาหกรรมที่จัดให้มีหรือให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร โดยมีค่าตอบแทนและหมายรวมถึง ธุรกิจนำเที่ยว, ธุรกิจโรงแรมสำหรับนักท่องเที่ยว, ธุรกิจภัตตาคาร สถานบริการ และสถานที่ตากอากาศสำหรับนักท่องเที่ยว, ธุรกิจการขายของที่ระลึกหรือสินค้าสำหรับนักท่องเที่ยว, ธุรกิจการกีฬาสำหรับนักท่องเที่ยว และ

การดำเนินงานนิทรรศการ งานแสดง งานออกร้าน โฆษณาเผยแพร่ หรือการดำเนินงานอื่นใด โดยมีความมุ่งหมายเพื่อชักนำหรือส่งเสริมให้มีการเดินทางท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, หน้า 87) อธิบายว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยว หมายถึงการประกอบกิจกรรมด้วยการนำปัจจัยการผลิตต่างๆ มาผลิตบริการอย่างใดอย่างหนึ่งด้านการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความสะดวกสบายหรือความพึงพอใจและขายบริการทางการท่องเที่ยวนี้ให้แก่นักท่องเที่ยวหรือผู้เยี่ยมชมจากต่างประเทศ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะผลิตทั้งสินค้าและบริการผสมกัน และส่วนใหญ่จะผลิตบริการที่ไม่มีตัวตนมากกว่า โดยจะปรากฏให้เห็นในลักษณะของคุณค่าทางจิตใจที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ เช่น ความพึงพอใจ ความสุข เป็นต้น

ฉันทิช วรรณถนอม (2552) กล่าวว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยว คือธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรง และธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อม หรือธุรกิจสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ การใช้บริการของนักท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นการส่งออกสินค้าที่มองไม่เห็นด้วยสายตา การผลิตสินค้าหรือให้บริการที่นักท่องเที่ยวซื้อคือการลงทุน ช่วยให้เกิดอาชีพ สร้างรายได้ เป็นการพักผ่อนพร้อมกับการได้รับความรู้ ซึ่งมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจโดยรวม ศิลปะและวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

จากความหมายของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง การดำเนินธุรกิจบริการที่สนับสนุนการท่องเที่ยว ทั้งมีจับต้องได้และไม่สามารถจับต้องได้ ผลผลิตคือทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้ว ต้องการเพียงการจัดระบบการอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างถูกวิธี จะเป็นอุตสาหกรรมที่ให้ผลผลิตไม่มีวันสิ้นสุด ก่อให้เกิดการลงทุนทางอุตสาหกรรม การนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างสูงสุด ทั้งทางด้านแรงงาน และวัตถุดิบที่สร้างความเจริญและเสริมความมั่นคงปลอดภัยให้แก่ท้องถิ่น โดยเฉพาะท้องถิ่นที่ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว และมุ่งสร้างความเจริญใจ

ความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ในปัจจุบันทั่วโลกกำลังประสบปัญหาด้านการผลิตและด้านการตลาดในการส่งออกสินค้า ทั้งผลิตผลทางเกษตรกรรมและผลิตผลทางอุตสาหกรรม เช่น ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากร วัตถุดิบและพลังงาน อีกทั้งปัญหาด้านการกีดกันทางการค้า เป็นต้น แต่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลับทวีบทบาทสูงมากยิ่งขึ้นในการนำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศให้แก่ประเทศซึ่งมีส่วนช่วยดุลการค้าและดุลการชำระเงินของประเทศ ยังช่วยในการสร้างงานและช่วยกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคอีกด้วย

1. ความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจของประเทศ

1.1 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของเงินตราต่างประเทศ กล่าวคือ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีลักษณะเป็นสินค้าส่งออก โดยไม่มีการส่งสินค้าหรือบริการทางการท่องเที่ยวออกไปขายยังต่างประเทศ แต่นักท่องเที่ยวต่างชาติต้องเป็นผู้รับผิดชอบการเดินทางและซื้อสินค้าบริการการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเอง

1.2 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวช่วยลดปัญหาการขาดดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ กล่าวคือเมื่อนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางและซื้อสินค้าอีกทั้งการบริการการท่องเที่ยว ซึ่งรายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สามารถนำไปช่วยลดการขาดดุลการค้าและการขาดดุลการชำระเงินของประเทศให้น้อยลง หรืออาจทำให้เกิดการขาดดุลก็ได้ อันเป็นการส่งผลให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

1.3 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวช่วยสร้างอาชีพและการจ้างงาน กล่าวคือ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมการบริการที่ต้องใช้แรงงานส่วนใหญ่ในลักษณะของการต้อนรับให้บริการ จึงมีการจ้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อม การจ้างงานทางตรง ได้แก่ อาชีพในธุรกิจการขนส่ง ธุรกิจที่พัก ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจอาหาร ธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น ส่วนอาชีพทางอ้อม ได้แก่ อาชีพทางเกษตรกรรม ซึ่งเป็นแหล่งผลิตอาหาร อาชีพทางด้านหัตถกรรม ซึ่งเป็นแหล่งผลิตสินค้าที่ระลึก อาชีพก่อสร้างหรือบริการในสิ่งอำนวยความสะดวกด้านอื่นๆ งานการธนาคารในการบริการแลกเปลี่ยนเงินตรา เป็นต้น นับว่าเป็นการสร้างอาชีพให้เกิดขึ้นมากมาย ก่อให้เกิดการจ้างงานและช่วยแก้ปัญหาการว่างงานของประเทศด้วย

1.4 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระจายรายได้ กล่าวคือเมื่อมีการเดินทางท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ย่อมก่อให้เกิดการกระจายรายได้ เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะนำเงินไปใช้จ่ายใช้สอยซื้อสินค้าและบริการจากท้องถิ่น ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้ โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา มักจะมีปัญหาความแตกต่างในการพัฒนาระหว่างตัวเมืองกับชนบท รัฐบาลควรวางแผนและพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่ท้องถิ่นชนบท จะช่วยให้ชาวชนบทสามารถขายสินค้าและบริการ ตลอดจนหัตถกรรมพื้นเมืองที่ได้ทำขึ้นในช่วงวันว่างการประกอบเกษตรกรรม ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่ง ช่วยให้ชาวชนบทมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

1.5 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจของท้องถิ่น กล่าวคือในระยะเริ่มแรกที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเข้าสู่ท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นนั้นอาจยังไม่สามารถผลิตบริการทางการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ จึงจำเป็นต้องสั่งซื้อสินค้าและบริการจากนอกชุมชนหรือจากต่างถิ่น ต่อมาเมื่อการดำเนินกิจการบริการทางการท่องเที่ยวขยายตัวมากขึ้น ก็จะมีการลงทุนผลิตสินค้าและบริการสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในท้องถิ่นได้เอง การสั่งซื้อจากนอกชุมชนจะน้อยลง ซึ่งจะส่งผลดีให้แก่ท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นขึ้น

1.6 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระตุ้นการผลิต เนื่องจากเงินตราที่นักท่องเที่ยวนำมาใช้จ่ายใช้สอยจะหมุนเวียนอยู่ในเศรษฐกิจของประเทศ กระตุ้นให้เกิดการผลิตและการนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น ซึ่งตามทฤษฎีเศรษฐศาสตร์เชื่อว่ารายได้ที่เกิดขึ้นครั้งหนึ่งในระบบเศรษฐกิจจะก่อให้เกิดรายได้ต่อเนื่องอีกหลายรอบ เมื่อรวมรายได้ในรอบต่างๆ เข้าด้วยกันจะพบว่ามิผลทำให้เกิดการผลิตและรายได้มีมูลค่าสูงขึ้นกว่ารอบแรก

หลายเท่าตัว หลักการดังกล่าวนี้ในทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์เรียกว่า ผลของตัวทวีคูณ (Multiplier Effect) สำหรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้เป็นที่ยอมรับกันว่า มีค่าผลของตัวทวีคูณอยู่ในระดับสูง ทำให้เกิดการกระตุ้นการผลิตสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องให้สูงขึ้น

2. ความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อสังคมและการเมือง

2.1 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวช่วยยกมาตรฐานการครองชีพของคนในท้องถิ่นให้ดีขึ้น ทั้งนี้สืบเนื่องจากผลของการกระจายรายได้และการจ้างงานไปสู่คนในท้องถิ่น ทำให้คนในท้องถิ่นมีอาชีพและมีรายได้ในการซื้อสินค้าและบริการที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้นได้เป็นการช่วยยกมาตรฐานการครองชีพของคนในท้องถิ่นให้ดีขึ้นด้วย

2.2 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวช่วยสร้างสรรค์ความเจริญทางสังคมให้แก่ท้องถิ่น กล่าวคือเมื่อเกิดการท่องเที่ยวจากท้องถิ่นหนึ่งไปยังอีกท้องถิ่นหนึ่ง ย่อมก่อให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้นในท้องถิ่น เช่น การปลูกสร้างโรงแรมหรือที่พัก ภัตตาคารหรือร้านอาหาร ถนน ไฟฟ้า ประปา และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสได้รับความสะดวกสบายและบริการในลักษณะต่างๆ จากทั้งภาครัฐและจากการลงทุนของภาคเอกชน ทำให้ท้องถิ่นมีความเจริญและมีความเป็นอยู่ดีขึ้น

2.3 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวช่วยอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม กล่าวคืออุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม รักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชาติเอาไว้ได้ ก่อเกิดการกระตุ้นให้ทั้งนักท่องเที่ยวและเจ้าของมรดกศิลปวัฒนธรรมเกิดความภาคภูมิใจ ความสำนึกและความตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมเหล่านั้น อีกทั้งเกิดความตระหนักว่าสามารถใช้เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวได้ทางหนึ่ง จึงควรได้รับการพัฒนาและอนุรักษ์ฟื้นฟูให้คงอยู่

2.4 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ด้านการศึกษา กล่าวคือช่วยให้นักท่องเที่ยวที่มีโลกทัศน์กว้าง ได้รับความรู้และประสบการณ์จากการที่ได้พบเห็นด้วยตนเอง สามารถนำไปปรับใช้กับชีวิตในสังคมได้ หากเป็นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเข้าร่วมการสัมมนาทางวิชาการ ก็จะมีการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการระหว่างนักศึกษาต่างชาติ อันเป็นการพัฒนาวิชาการด้านต่างๆ ให้เจริญก้าวหน้าขึ้นไป

2.5 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวช่วยลดปัญหาการอพยพเข้าไปแออัดในเมือง กล่าวคือตามธรรมชาติของมนุษย์มักจะรักถิ่นฐานบ้านเกิดของตน หากมีโอกาสประกอบอาชีพที่เหมาะสม มีรายได้พอแก่การยังชีพ ย่อมไม่อยากจะอพยพไปแออัดในเมือง ซึ่งเสี่ยงต่อการถูกหลอกลวงและเอาเปรียบด้านแรงงานในเมือง อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถช่วยสร้างอาชีพให้กับท้องถิ่นทั้งด้านบริการการท่องเที่ยวโดยตรงและหัตถกรรมในครัวเรือน จึงช่วยลดปัญหาการอพยพได้

2.6 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวช่วยกระตุ้นให้มีการคิดค้นนำทรัพยากรที่ไร้ค่ามาประดิษฐ์เป็นของที่ระลึกจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว กล่าวคืออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวช่วยให้มีการนำเอาทรัพยากรบางชนิดที่เคยถูกทอดทิ้งไร้ค่า มาทำให้เกิดประโยชน์เพิ่มทางเศรษฐกิจ เช่น เปลือกไม้ เปลือกหอย เศษผ้า เศษหนัง เศษฟาง มาประดิษฐ์เป็นของที่ระลึกจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว อันเป็นการเสริมรายได้ให้กับท้องถิ่น อีกทั้งหาทางพัฒนาคุณภาพของการผลิตของที่ระลึกให้ทันสมัยและคุณภาพดีขึ้น

2.7 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวช่วยป้องกันการแทรกซึมบ่อนทำลายจากฝ่ายตรงข้าม กล่าวคือเมื่อท้องถิ่นใดมีผู้คนเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวและผู้คนในท้องถิ่นมีอาชีพ ย่อมทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดี เป็นผลให้ผู้ก่อการร้ายเข้าแทรกซึมบ่อนทำลายได้ยาก

2.8 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวช่วยสร้างสันติภาพและความสามัคคี กล่าวคือ เมื่อประชากรในประเทศเดียวกันเดินทางไปท่องเที่ยวยังท้องถิ่นใดภายในประเทศ ย่อมก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ยังผลให้เกิดความสามัคคีในหมู่สมาชิก แต่ถ้าเป็นการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ จะช่วยสร้างเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างเพื่อนร่วมโลก อันเป็นการเสริมสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นแก่โลก

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว สามารถแยกได้เป็น 5 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันเป็นวงจร (คณพศ สิทธีเลิศ, 2554) คือ

1. นักท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการท่องเที่ยวถ้าไม่มีนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวก็เกิดขึ้นไม่ได้ในการนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ นักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว

2. การตลาดท่องเที่ยว การที่จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวที่นั่น จะต้องมีการตลาดท่องเที่ยวเพื่อชักนำให้เข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งการตลาดท่องเที่ยวหมายถึง ความพยายามที่จะทำให้ นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของตนแล้ว ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่นั่น

3. การขนส่ง เมื่อนักท่องเที่ยวตัดสินใจที่จะไปแหล่งท่องเที่ยวใดแล้ว ก็ต้องมีบริการขนส่งนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่นั่น ซึ่งการขนส่งหมายถึง การจัดให้มีการเคลื่อนย้าย นักท่องเที่ยวด้วยการขนส่งประเภทต่าง ๆ จากภูมิลำเนาไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องการและกลับสู่ภูมิลำเนาการขนส่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ ทางรถยนต์ ทางรถไฟ ทางเรือ และทางเครื่องบิน

4. ทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวและเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเดินทางไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้แบ่งทรัพยากรท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ทรัพยากร

ท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานและโบราณวัตถุ และทรัพยากรท่องเที่ยวประเภท ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม

5. สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่รองรับในการเดินทางท่องเที่ยวของ นักท่องเที่ยวเพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความสะดวกและปลอดภัย โดยสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว โดยตรง และ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยอ้อม

ประเภทของการท่องเที่ยว

องค์การท่องเที่ยวโลก (WTO) (อลิสา ฤทธิชัยฤกษ์, 2558) ได้มีการกำหนดรูปแบบการ ท่องเที่ยว 3 รูปแบบหลัก ได้แก่ 1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (natural based tourism) 2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (cultural based tourism) และ 3) รูปแบบ การท่องเที่ยว ในความสนใจพิเศษ (special interest tourism) ซึ่งแต่ละรูปแบบสามารถสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (natural based tourism) ประกอบด้วย

1.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมี การเรียนรู้ร่วมกัน ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อ มุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

1.2 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (marine ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่ ตระหนักถึงความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติทางทะเล และสถานที่ท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบ นิเวศทางทะเล โดยมีการเรียนรู้ร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อมุ่งให้เกิดความตระหนักต่อการรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ

1.3 การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (geo-tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่ง ธรรมชาติที่มีลักษณะเป็นหินผา ลานหินทราย อุโมงค์ ถ้ำ หินงอกหินย้อย เพื่อดูภูมิทัศน์ที่มีความ แปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลก ศึกษาธรรมชาติของดิน หิน แร่และฟอสซิล ได้ความรู้ มี ประสบการณ์ใหม่ ซึ่งจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1.4 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (agro tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในพื้นที่การทำ เกษตรกรรม สวนพืชสมุนไพร พื้นที่เลี้ยงสัตว์ เพื่อดูความสำเร็จความสวยงามและผลิตผลใน พื้นที่เกษตร เพื่อให้ได้รับความรู้ ได้รับประสบการณ์ด้านการเกษตร มีจิตสำนึกต่อการรักษา สภาพแวดล้อม

1.5 การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (astrological tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อ การชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้น เช่น ฝนดาวตก สุริยุปราคา จันทรุปราคา และการดู

ดาวที่ปรากฏในท้องฟ้า เพื่อเพิ่มความรู้เกี่ยวกับดาราศาสตร์ มีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เพิ่มขึ้น

2. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (cultural based tourism) ประกอบด้วย

2.1 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (historical tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และ โบราณคดี เพื่อสร้างความเพลิดเพลินและได้รับความรู้ มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และ โบราณคดีในชุมชน มีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม มีความรับผิดชอบ โดยที่ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

2.2 การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี (cultural and traditional tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีที่คนในชุมชนจัดขึ้น ได้รับความรู้ ความเข้าใจ ความเพลิดเพลินถึงความเชื่อ การเคารพพิธีกรรมต่าง ๆ การนับถือ และความเข้าใจต่อวัฒนธรรมและสภาพสังคม ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษา สภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม มีความรับผิดชอบ โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยว มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น มีความโดดเด่น เข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น

3. รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (special interest tourism) ประกอบด้วย

3.1 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (health tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรม เพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพกายใจ ได้รับความเพลิดเพลินและสุนทรียภาพ มีความรู้ต่อการรักษาคุณค่า และคุณภาพชีวิตที่ดี มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการ การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน หรืออาจจัดรูปแบบเป็นการท่องเที่ยวเพื่อความงามหรือเพื่อสุขภาพ

3.2 การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (edu-meditation tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนและเรียนรู้จากปรัชญา การฝึกทำสมาธิ การหาความรู้สัจธรรมแห่งชีวิต มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมุ่งการเรียนรู้ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย เช่น อาหารไทย การแพทย์แผนไทย นาฏศิลป์ ศิลปะการป้องกันตัว งานช่างสิบหมู่ เป็นต้น

3.3 การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (ethnic tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมของชาวบ้าน วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่าง ๆ เช่น หมู่บ้านชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านผู้ไทย หมู่บ้านชาวกวย หมู่บ้านชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านชาวจีนฮ่อ เป็นต้น เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่ เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.4 การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (sports tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬาตามความสนใจหรือความถนัดในประเภทกีฬา เพื่อให้ได้รับความสนุก ความเพลิดเพลิน มีสุขภาพที่ดี ได้รับ ประสบการณ์และความรู้ด้านสุขภาพ มีคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น

3.5 การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (adventure travel) หมายถึง การท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะ โดยที่นักท่องเที่ยวได้รับความสนุกสนาน ได้ผจญภัย ได้รับประสบการณ์ที่ดี มีความปลอดภัยจากการทำกิจกรรม

3.6 การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (home stay & farm stay) หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัวในชุมชนที่ไปเยือน เพื่อเรียนรู้ภูมิปัญญาวัฒนธรรมของท้องถิ่น ได้รับประสบการณ์ชีวิต มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและเข้าใจถึงวัฒนธรรม เป็นการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

3.7 การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (long stay) หมายถึง กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้ใช้ชีวิตในช่วงหลังเกษียณอายุ ที่ต้องการใช้ชีวิตต่างประเทศ เพื่อเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวเข้ามาในชีวิต ซึ่งการเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศประมาณเฉลี่ย 3-4 ครั้งต่อปี และพำนักระยะเวลา 1 เดือนต่อครั้ง

3.8 การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (incentive travel) หมายถึง การจัดการท่องเที่ยวที่จัดโดยกลุ่มลูกค้าของบริษัทที่มีผลประโยชน์ที่ดี ทำให้ได้เป้าหมายหรือเกินเป้าหมาย เป็นการตั้งเป้าหมายไว้เป็นการจัดท่องเที่ยวและมอบรางวัล ซึ่งบริษัทออกค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวให้กับผู้ร่วมเดินทางมีการพำนัก 2-7 วัน จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีการผสมผสาน

3.9 การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม (MICE หมายถึง M=meeting/ I= incentive/ C=conference / E=exhibition) เป็นการจัดการท่องเที่ยวให้แก่ลูกค้าของผู้ดำเนินการประชุม มีการจัดท่องเที่ยวก่อนและหลังการประชุม สามารถจัดรายการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เพื่อบริการให้กับ กลุ่มผู้เข้าร่วมประชุม โดยเฉพาะหรือผู้ที่ร่วมเดินทาง สามารถจัดเป็นการท่องเที่ยววันเดียวหรือการท่องเที่ยวพำนักค้าง

3.10 การท่องเที่ยวแบบผสมผสาน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ได้กล่าวมาข้างต้น มาจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และเกษตร การท่องเที่ยวผจญภัยและนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และธรณีวิทยา การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเกษตร

ในปัจจุบันความนิยมการท่องเที่ยวจัดตามความต้องการ สมัยนิยมหรือพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเพิ่มเติม ทำให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีแนวคิดใหม่ขึ้นมาเช่น Green Tourism ที่คนมาท่องเที่ยวมีความต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หรือนักท่องเที่ยวเป็นอาสาสมัครช่วยทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในแหล่งท่องเที่ยวและเดินทางท่องเที่ยวต่อ

ประเภทและรูปแบบการท่องเที่ยวในประเทศไทย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยแบ่งตามความสำคัญและสภาพแวดล้อม ได้ 12 ประเภทดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะทางธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น มีเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศที่เกี่ยวข้อง โดย มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ มีการจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึก ต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

2. แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ (Arts and Sciences Educational Attraction Standard) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่ตอบสนองความสนใจของนักท่องเที่ยวด้านศิลปะ แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้สามารถเพิ่มเติมกิจกรรมได้ ตามสมัชชา

3. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Historical Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าและสำคัญต่อประวัติศาสตร์ และศาสนา รวมถึง โบราณสถานที่มีอายุเก่าแก่หรือมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์

4. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวคือทรัพยากรธรรมชาติ ธรรมชาติมีความงดงาม มีความแปลกตาของสภาพธรรมชาติ มีหลักฐานที่สำคัญทางธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์อันเป็นเอกลักษณ์ ของชุมชน

5. แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ (Recreational Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อการพักผ่อนและเสริมสร้างสุขภาพ ให้ความสนุกสนาน รื่นรมย์ บันเทิง และการศึกษาค้นคว้า แม้ไม่มีความสำคัญในแง่ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม แต่มีลักษณะเป็นแหล่งท่องเที่ยวร่วมสมัย ตัวอย่างเช่น ย่านบันเทิงหรือสถานบันเทิง สวนสัตว์ สวนสนุกและสวนสาธารณะลักษณะพิเศษ สวนสาธารณะและสนามกีฬา

6. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทาง ศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษ ได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ประกอบด้วย งานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย ภาษา ชนเผ่า เป็นต้น ตัวอย่างของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทยในประเภทนี้ได้แก่ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก งานแสดงของช้างจังหวัดสุรินทร์ งานร่มบ่อสร้าง ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น

7. แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ เป็นการท่องเที่ยวเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติอย่างชัดเจน โดยเน้นในด้านที่เกี่ยวข้องกับการบริการต่างๆ เนื่องจากการท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อนต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและไม่กระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้การจัดทำมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ มี

จุดประสงค์เพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบนำไปใช้ เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบและยังสามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อการตัดสินใจและวางแผนการท่องเที่ยว

8. แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด (Beach Attraction) หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีชายหาดเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น บริเวณชายหาด ได้แก่ การเล่นน้ำ การอาบแดด กีฬาทางน้ำ การนั่งพักผ่อน รับประทานอาหาร เป็นต้น

9. แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีน้ำตกเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในแหล่งน้ำตก ได้แก่ การว่ายน้ำ การนั่งพักผ่อน รับประทานอาหาร การเดินสำรวจน้ำตก การล่องแก่งการดูนก และการตกปลา เป็นต้น

10. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำ แหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีถ้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ ได้แก่ การศึกษาด้าน โบราณคดี ศาสนสถาน การดูหินงอกหินย้อย

11. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทหาดและเกาะ หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวที่มีชายหาดเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นบริเวณชายหาด

12. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทแก่ง แหล่งท่องเที่ยวประเภทแก่ง หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีแก่งเป็น ทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน และมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ การล่องแก่ง การพายเรือ การพักผ่อน และการเดินป่า ซึ่งอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาธรรมชาติเข้าไปด้วย ได้แก่ การดูนก การสำรวจธรรมชาติ การศึกษาพันธุ์พืชต่างๆ เป็นต้น

การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี (cultural and traditional tourism)

การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี หมายถึง การท่องเที่ยวในงานประเพณีที่ชุมชนจัดขึ้น เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลิน ศึกษาความเชื่อ การนับถือความเชื่อ พิธีกรรมต่างๆ และได้รับความรู้เพิ่มเติม เข้าใจสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมาแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ประกอบด้วย งานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย ภาษา ชนเผ่า เป็นต้น ตัวอย่างของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทยในประเภทนี้ได้แก่ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก งานแสดงของช้างจังหวัดสุรินทร์

นุชนารถ รัตนสุวรรณชัย (2554) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่า เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้รับแรงคล้อยหรือสิ่งกระตุ้นให้เดินทางไปยังจุดหมายปลายทางเพื่อสังเกตเรียนรู้ มีประสบการณ์ร่วม และตระหนักคุณค่าวัฒนธรรมของชุมชนในจุดหมายปลายทางนั้น ซึ่งครอบคลุมถึงงานสร้างสรรค์ ประเพณีขนบธรรมเนียม และกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนจุดหมายปลายทาง ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนต้องเคารพ เรียนรู้ และเข้าใจวัฒนธรรมของกันและกันเพื่อให้เกิดมิตรภาพและสันติภาพระหว่างชุมชนอย่างยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีลักษณะคล้ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คำนึงถึงการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ มีความต้องการของนักท่องเที่ยว 3 ประการดังนี้

1. ความต้องการให้เกิดความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ
2. ความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดแหล่งเรียนรู้ในสถานที่ท่องเที่ยว เป็นความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีมากขึ้นเพื่อต้องการได้รับความรู้ถึงแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าการได้รับความเพลิดเพลินอย่างเดียวเป็นการสร้างความประทับใจรูปแบบใหม่
3. ความต้องการของชุมชนเพื่อมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีทิศทางที่ถูกต้อง และชุมชนยอมรับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะได้รับ ให้เกิดการกระจายรายได้ถึงชุมชนอย่างเหมาะสม

ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว (2556) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม โดยสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าหรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติ ที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี

เทศกาลงานประเพณี หมายถึง อัญมณีและเครื่องประดับของผู้คนในท้องถิ่นด้วย ทั้งนี้หากนักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกว่าไม่ได้รับการต้อนรับจากคนในท้องถิ่นแล้ว สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ หรือทิวทัศน์ จะไม่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่นั้นต่อไป การแสดงออก

ซึ่งการต้อนรับนักท่องเที่ยวสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การกล่าวคำทักทายสวัสดิ์ “Swatdee” ของคนไทยที่นำมาใช้จนประสบความสำเร็จ นอกจากนี้อัยาศัยไมตรีการต้อนรับของผู้คนในท้องถิ่น ก็นับเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวหลักที่มีเอกลักษณ์เฉพาะไม่ว่าจะเป็นยิ้มสยาม หรือความเอื้ออาทรในการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้นักท่องเที่ยวที่เคยมาประเทศไทยแล้วกลับมาเยือนซ้ำอีก

การท่องเที่ยว นับเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่ได้นำเอาวัฒนธรรมมาเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ที่สนใจเรียนรู้มรดกทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม งานสถาปัตยกรรม และนวัตวิถี การดำรงชีวิต การซื้อของที่ระลึกที่เป็นงานฝีมือและงานหัตถกรรมเกิดจากภูมิปัญญาของท้องถิ่น ลักษณะดังกล่าวคือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, หน้า 24) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ เข้าใจบริบทของสังคม ชุมชนอื่น ดังนั้นมิติของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มี 6 มิติ คือ

1. มิติด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชน ประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจ ได้แก่ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์, โบราณคดีและพิพิธภัณฑ, งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิม, ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้นและแกะสลัก, ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่างๆทางศาสนา, ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์, ภาษาและวรรณกรรม, วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย อาหาร, ประเพณี วัฒนธรรม พื้นบ้าน เทศกาลต่างๆ และลักษณะ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. มิติด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม คือการท่องเที่ยวที่เรียนรู้ถึงสิ่งแวดล้อม ศึกษาสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ เพื่อตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
3. มิติด้านธุรกิจท่องเที่ยว คือการท่องเที่ยวที่ให้บริการการท่องเที่ยว โดยผู้ประกอบการกิจอำนวยความสะดวกและได้ผลตอบแทนในกำไรสู่ธุรกิจท่องเที่ยว ผู้ประกอบการท่องเที่ยวจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศ
4. มิติด้านการตลาดท่องเที่ยว คือการท่องเที่ยวที่มีการตระหนักถึงการตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีประสบการณ์และรับรู้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
5. มิติด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น คือการตลาดท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น โดยท้องถิ่นมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาหรือจัดการท่องเที่ยว กระจายรายได้สู่ชุมชนรวมทั้งให้คนในชุมชนยกระดับคุณภาพชีวิต
6. มิติด้านการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คือการท่องเที่ยวที่ต้องตระหนักถึงจิตสำนึกที่ถูกต้องการท่องเที่ยวแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยให้ความรู้และสื่อความหมายการ

ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดความหวงแหน ทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยว

ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และทรัพยากรการท่องเที่ยวทาง เทศกาลประเพณี

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, หน้า 28) ได้อธิบายว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือการ ท่องเที่ยวเพื่อชมโบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อได้รับความ สนุกสนานเพลิดเพลิน อีกทั้งศึกษาความเชื่อ พิธีกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็มีจิตสำนึกต่อ การรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยชุมชนมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว สามารถแบ่ง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นประเภทดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยว ไปยังสถานที่ท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลินของแหล่ง ท่องเที่ยว โดยให้ได้รับความรู้และความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในชุมชน และมีส่วน ร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2. การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่ชาวบ้านในชุมชนจัดขึ้น เพื่อให้ได้รับ ความเพลิดเพลิน ศึกษาความเชื่อ การนับถือ พิธีกรรมต่าง ๆ อีกทั้งได้รับความเข้าใจ ความรู้ต่อ สภาพสังคมและวัฒนธรรม ที่ลักษณะที่แตกต่างกัน

3. การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท (Rural Tourism/ Village Tourism) หมายถึง การ ท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีนวัตวิถี และมีลักษณะเด่น เพื่อให้ได้ความรู้ ความเพลิดเพลิน และรู้ ภูมิปัญญาพื้นบ้านของชุมชน โดยชุมชนเป็นผู้จัดการท่องเที่ยว

4. การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่เดินทางไปยังสถานที่ แข่งขันการกีฬา เล่นกีฬา หรือเพื่อการออกกำลังกาย ซึ่งกิจกรรมที่เกิดขึ้นอยู่ในรูปแบบ การจั ดรายการกีฬาตามเส้นทางของแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เพื่อให้ให้นักกีฬาได้เพลิดเพลิน พร้อมทั้งได้ เดินทางตามแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางจัดการรายการกีฬา

5. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Health Tourism) หมายถึง การ ท่องเที่ยวซึ่งมีกิจกรรมฟื้นฟูสุขภาพทางวัฒนธรรมหรือส่งเสริมสุขภาพ เช่น สปา นวดแผนไทย การ ฝึกสมาธิ ฝึกกายบริหารเพื่อเสริมสร้างสุขภาพและคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยว

ฉันทิช วรรณถนอม (2559) อธิบายว่า การท่องเที่ยว มีการแบ่งประเภทเพิ่มเติม ดังนี้

การท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism)

1. การท่องเที่ยวเพื่อชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Tradition Tourism) อาจ ไม่ใช่เรื่องใหม่เพราะเรามีประเพณีหลากหลาย เช่น ลอยกระทง สงกรานต์ แต่ควรส่งเสริมให้

นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือประชาสัมพันธ์เพื่อกระตุ้นให้คนมาสัมผัสด้วยตนเองสักครั้ง

2. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) คือการเดินทางไปเที่ยวยังโบราณสถาน ไปชมโบราณวัตถุ

3. การท่องเที่ยวชนบท (Rural tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่กำลังได้รับความนิยมจากชาวต่างชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนบทในแถบภาคเหนือ สิ่งดึงดูดใจคือวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในรูปแบบที่เรียบง่ายและมีความสุขรูปแบบการท่องเที่ยวที่คล้ายกัน คือ การท่องเที่ยวชนกลุ่มน้อย (Ethnic tourism) เพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรม ความเป็นมา และวิถีชีวิตเฉพาะกลุ่ม

หลักการบริหารท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

1. การท่องเที่ยวที่มีการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญ ความเป็นมาของประเพณี วัฒนธรรม รู้ค่าทางประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นข้อมูลให้แก่นักท่องเที่ยวและเพิ่มประสบการณ์ในการเข้าชม พร้อมทั้งก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน

2. การท่องเที่ยวที่มีการปลูกฝังสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความรัก ห่วง แห่น รักษา และดึงชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของตนด้วย และได้รับประโยชน์ตอบแทนจากการท่องเที่ยว การให้บริการขนส่ง บริการนำเที่ยว บริการที่พัก ขายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น

3. การท่องเที่ยวที่ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ให้เกิดความเข้าใจ การรู้วัฒนธรรมพร้อมทั้งให้นักท่องเที่ยวได้รับความเพลิดเพลิน สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

4. การท่องเที่ยวที่มีการเคารพวัฒนธรรมของชุมชนหรือภูมิภาคอื่นรวมทั้งเคารพในวัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และผู้คนด้วย

ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญมีอยู่ 9 ประการ คือ

1. เป็นการท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ และประเพณี โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์โบราณสถานไว้ให้ดีที่สุด

2. เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนทั้งเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงการไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ

3. เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่อนุรักษ์ในนวัตวิถีของชุมชนด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงสร้างจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่อยากเรียนรู้ความหลากหลายของสังคมและวัฒนธรรม

4. เป็นการท่องเที่ยวให้ความรู้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยคำนึงถึงให้ทุกฝ่ายได้ความรู้และประสบการณ์ที่ดีจากการท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีปลูกฝังการอนุรักษ์ทรัพยากรทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

5. เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์ โดยคำนึงถึง การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เพื่อกระจาย รายได้สู่ชุมชน

6. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการตลาดของการบริการท่องเที่ยวครบตามมาตรฐานของการ อนุรักษ์ และธุรกิจท่องเที่ยวเน้นถึงอนุรักษ์ทรัพยากรวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

7. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ ได้รับประสบการณ์ที่ดี เพื่อให้ กลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก โดยคำนึงถึงกิจกรรมท่องเที่ยวตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว เจริญวัฒนธรรม

8. เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความสะอาดของพื้นที่และความสามารถในการรองรับ โดย ต้องไม่เกินขีดความสามารถของแหล่งท่องเที่ยวทุกด้านและต้องดูแลรักษาความสะอาดของแหล่ง ท่องเที่ยวอยู่เสมอ

9. เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ตระหนักถึงความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของ นักท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงการป้องกันรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างเข้มงวดเพื่อสร้าง ประสบการณ์ที่ดี และให้นักท่องเที่ยวอบอุ่นใจ

ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

เขมราฐ แปลว่า ดินแดนแห่งความเกษมสุข (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเขมราฐ, 2560) เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีแม่น้ำโขงเป็นชายแดนกับสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ตรงข้ามคือเมืองสองคอน แขวงสุวรรณเขต อำเภอเขมราฐเป็นเมืองที่มีทัศนียภาพ แม่น้ำโขงที่สวยงาม เนื่องจากมีพื้นที่อยู่ริมแม่น้ำโขงเป็นระยะทางยาวกว่า 40 กิโลเมตร

ประวัติอำเภอเขมราฐ

คณะกรรมการฉลอง 200 ปี เขมราชูร์ธานี (2557) ได้สืบค้นข้อมูล พบว่า อำเภอเขมราฐ เดิมมีฐานะเป็นเมืองที่มีบทบาทสำคัญในภูมิภาคแถบนี้เทียบเท่ากับเมืองชั้นเอก ขึ้นตรงกับ กรุงเทพมหานคร โดยได้รับการโปรดเกล้าฯ จากพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๖ ให้ตั้งบ้าน โศกกงคงพะเนียงขึ้นเป็นเมืองเขมราชูร์ธานี เมื่อปี พ.ศ. 2357 เมืองเขมราชูร์ธานีมี ฐานะเทียบเท่าหัวเมืองชั้นเอกขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานคร และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ อุปฮาดกำ นุตรชายคนโตของพระวอจากเมืองอุบลราชธานี และได้รับสถาปนาเป็นพระเทพวงศา (กำ) (พ.ศ. 2357- 2369) และเป็นเจ้าเมืองคนแรกของเมืองเขมราชูร์ธานี ต่อมาในปี พ.ศ. 2369 เกิด ศึกระหว่างกรุงเทพมหานครกับกองทัพเจ้าอนุวงศ์ เจ้านครจำปาศักดิ์ได้ยกทัพมายึดเมืองเขมราชูร์ ธานี ขอให้พระเทพวงศา (กำ) เข้าร่วมด้วย แต่พระเทพวงศาไม่ยอมจึงถูกจับประหารชีวิต ต่อมาใน สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงปฏิรูปการปกครองมณฑลอีสานแบ่งเป็น 8 บริเวณ รวมทั้งเมืองเขมราฐ มีพระเขมรัฐเดชนารักษ์เป็นผู้ว่าราชการเมือง มีอำเภออยู่ในการปกครอง 6

อำเภอ ต่อมาในปี พ.ศ. 2452 เมืองเขมราฐถูกลดฐานะลงเป็นอำเภอขึ้นตรงต่อเมืองยโสธร จนปี พ.ศ. 2455 จึงถูกย้ายมาขึ้นกับจังหวัดอุบลราชธานีจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอเขมราฐตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดอุบลราชธานี ห่างจากตัวจังหวัด 105 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานคร 750 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่การปกครองข้างเคียงดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับแขวงสุวรรณเขต (สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว)
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับแขวงสาละวัน (สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว) และอำเภอนาตาล
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอโพธิ์ไทรและอำเภอกุดข้าวปุ้น
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอปทุมราชวงศาและอำเภอชานุมาน (จังหวัดอำนาจเจริญ)

ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว

1. วัดโพธิ์

ตั้งอยู่ที่ถนนกษะเนียง ตำบลเขมราฐ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี วัดโพธิ์ (สารสนเทศท้องถื่น ณ อุบลราชธานี, 2559) เป็นที่ประดิษฐานของพระเจ้าใหญ่องค์แสน พระพุทธรูปปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง 1.09 เมตร สูง 1.59 เมตร สร้างด้วยอิฐมวลโบราณผสมด้วยขี้เถ้าผสมเกสรดอกไม้ ตามตำราคนโบราณ สร้างมาเนิ่นนานมีอายุหลายร้อยปี โดยประวัติของวัดนี้และพระพุทธรูปองค์นี้มีเรื่องเล่าสืบ ๆ ต่อกันมาว่า เมื่อปี พ.ศ.2313 มีแม่ชีชาว ไต้หวันภัยสงคราม สมัยกรุงเวียงจันทน์แตก ได้อพยพพาลูกหลานชาวบ้านที่นับถือกว่าร้อยครอบครัว เเละเรียบมาตามลำน้ำโขง จนมาถึงยังบริเวณที่ดังกล่าว ได้จอดแวะพักแรมกัน และได้เดินดูบริเวณพื้นที่โดยรอบ มาพบพระพุทธรูป มีจอมปลวก ห่อหุ้มองค์พระไว้ ได้ค้นโพธิ์ เห็นว่า เป็นนิมิตรหมายที่ดี จึงได้ให้ลูกบ้าน บริวาร ได้พักวางสิ่งของและ ตกลงปลงใจกันว่า จะตั้งบ้านเรือนกันขึ้นที่นี่ และได้ตั้งชื่อบ้านว่า บ้านกษะเนียง โดยเอาพระพุทธรูปที่ค้นพบ ได้ค้นโพธิ์เป็นศูนย์รวมจิตใจ

วัดโพธิ์แห่งนี้ในสมัยเมื่อหลายสิบปีก่อน ที่ทำน้ำหน้าวัดแห่งนี้ มีทำน้ำลงไปสู่อ่างน้ำโขง โดยทำน้ำหน้าวัดยังมีรูปปั้นของพญานาคไว้อยู่ โดยมีเรื่องเล่าว่า ในสมัยก่อนจะเข้าพรรษา ของทุกปี ที่ทำน้ำหน้าวัดโพธิ์แห่งนี้ จะมีปรากฏการแปลกประหลาดนั้นคือ มีเมฆก้อนขนาดใหญ่ ดำทะมึนไปทั่วทั้งบริเวณและเกิดลมฝนฟ้าคะนองและทำน้ำหน้าวัดเป็นเวลานาน จะเกิดปรากฏเฉพาะในวันเข้าพรรษา ของทุกปีเท่านั้น

ภาพประกอบที่ 2.5 วัดโพธิ์

ที่มา : สารสนเทศท้องถิ่น ณ อุบลราชธานี, 2559

2. ถนนสายวัฒนธรรมย่านเมืองเก่าเขมราฐ

ตลาดถนนคนเดิน เขมราฐบุรีธานี ตั้งอยู่ที่ ถนนวิศิษฐ์ศรี ตำบลเขมราฐ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2560) เริ่มต้นจัดงานปฐมนิเทศครั้งแรกเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2556 ด้วยกลุ่มฮักนะเขมราฐและผู้บริหารเทศบาลตำบลเขมราฐ โดยนางลัดดา เจษฎาพานิชย์ นายกเทศมนตรีตำบลเขมราฐ มีแนวความคิดที่จะพัฒนาบ้านเมืองเก่าที่มีประวัติศาสตร์และเศรษฐกิจ ที่เคยคึกคักในอดีต ให้กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้งในบรรยากาศย้อนยุค การจัดกิจกรรมถนนสายวัฒนธรรม และชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เขมราฐบุรีธานี จังหวัดอุบลราชธานี นับเป็นการเสริมพลังจากภาคส่วนต่างๆ ในการร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต โดยนำมิตีความหลากหลายของวัฒนธรรมท้องถิ่น การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าและบริการทางวัฒนธรรม ตลอดจนกิจกรรมสาธิต ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี มาร่วมสร้างสรรค์ให้เกิดความหลากหลาย นำมาซึ่งความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาต่อยอดให้เกิดคุณค่าทางสังคม จิตใจ และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน

เพื่อพัฒนาให้เป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมทั้งเป็นการเพิ่มช่องทางการสร้างรายได้ และขยายโอกาสในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญของประเทศต่อไป โดยมีกิจกรรมการจัดแสดงสาธิตเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำหน่ายสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม การจัดแสดงนิทรรศการภาพถ่ายเก่าเล่าขานตำนานเขมราฐ การแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เปิดพื้นที่

ให้เด็กและเยาวชนได้มีเวทีแสดงออก ทางวัฒนธรรมร่วมเผยแพร่ภูมิปัญญาของชุมชน สร้างความรัก ความสามัคคี เกิดความหวงแหน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเองให้ยั่งยืน

ภาพประกอบที่ 2.6 ถนนสายวัฒนธรรมย่านเมืองเก่าเขมรราชู

ที่มา : กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2560

3. วัดชัยภูมิการาม

วัดชัยภูมิการาม หรือวัดกลางเขมรราชู (อนุสาร อ.ส.ท., 2560) ตั้งอยู่ในเทศบาลตำบลเขมรราชู ตามคำบอกเล่า วัดแห่งนี้สร้างมาแล้วกว่า 200 ปี ความสำคัญของวัดนี้คือ แต่ก่อนเป็นที่อยู่ของเจ้าเมืองฝ่ายพระที่ปกครองในเขตปัจฉิม คือเมืองอุบล (หัวเมืองทางปัจฉิม) ตั้งแต่อำเภอขานูมาน ดอนตาล เขมรราชู โขงเจียม ศรีเมืองใหม่ บรรดาเมืองต่าง ๆ ที่อยู่ริมโขงนี้ขึ้นตรงต่อเขมรราชูร์ธานี ทั้งหมด เมื่อมีงานจัดกิจกรรมต่าง ๆ งานใหญ่ ๆ จะจัดที่นี่ เจ้าเมืองต่าง ๆ ก็จะมาดื่มน้ำสาบานกันที่วัดนี้เช่นกัน ภายในบริเวณวัดมีโบสถ์เก่าแก่รูปพญานาค สร้างโดยช่างฝีมือจากเวียตนามจึงมีเค้าโครงรูปแบบศิลปะของชาวเวียตนามผสมอยู่ อีกทั้งยังมีศาลาการเปรียญที่สร้างโดยช่างจากชาวเวียตนามด้วยเช่นกัน ลักษณะหน้าโบสถ์ที่มีพญานาคนั้น จะไม่เหมือนกับพญานาคที่อยู่หน้าโบสถ์ตามวัดทั่วไปที่เคยเห็น เนื่องจากจะเป็นรูปพญานาคที่ถูกตัดปาก และไม่มีเกี๊ยง ตามแบบของศิลปะเขียงรุ่ง สถาปัตยกรรมจึงมีความผสมกลมกลืนระหว่างไทย ลาว และเวียตนาม เพราะช่างที่ทำมาจากเวียตนาม เป็นยุคเชลยศึกที่โดนด้อนมาทำ พระประธานในโบสถ์ มีอายุกว่า 55 ปี ชื่อพระไชยมงคล วัดชัยภูมิการามนี้ กล่าวได้ว่าโดยเจ้าเมืองเขมรราชู พระเทพวงศาเป็นผู้สร้างไว้ พระเทพวงศาเป็นต้นตระกูลของแสงสิงแก้ว เป็นเจ้าเมืองคนแรกของเมืองเขมรราชูร์ธานี ซึ่งอัฐิของตระกูลแสงสิงแก้ว พร้อมทั้งเจ้าเมืองเขมรราชูก็อยู่ที่วัดนี้ วัดชัยภูมิการาม จึงถือเป็นวัดประจำตระกูลของ แสงสิงแก้ว

ภาพประกอบที่ 2.7 วัดชัยภูมิการาม

ที่มา : อนุสาร อ.ส.ท., 2560

4. พระบรมธาตุเจดีย์ภูเขาเงิน

ตั้งอยู่ที่ ตำบลเจียด อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี (รวมแหล่งท่องเที่ยว และเมนูอาหารแนะนำ โดยคนอุบลฯ แท้ๆ, 2559) โดยนำต้นแบบมาจาก พระธาตุอิงฮัง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ภายในประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ที่อัญเชิญมาจากประเทศศรีลังกา อินเดีย และวัดชนะสงคราม

ภาพประกอบที่ 2.8 พระบรมธาตุเจดีย์ภูเขาเงิน

5. วัดอุบมุง

ที่ตั้งหมู่ที่ 5 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี วัดอุบมุง (สารสนเทศท้องถิ่น ณ อุบลราชธานี, 2559) พระเจ้าใหญ่องค์หมื่นเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปที่เก่าแก่ที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ สร้างในสมัยใดไม่ปรากฏแน่ชัด แรกพบเมื่อประมาณ ๒๐๐ กว่าปีมานี้เอง ความเป็นมาในดินแดนแห่งนี้แต่ก่อนยังเป็นที่รกร้างว่างเปล่าไม่มีผู้คนเข้ามาอาศัยอยู่ ต่อมาเมื่อประมาณปี พ.ศ.2349 มีท้าวศรีจันทร์ ศรีสุราชเป็นชาวอำเภอเขมรราช ได้อพยพมาพร้อมกับพรรคพวกจำนวนหนึ่งมาตั้งแหล่งทำมาหากินในบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านอุบมุงแห่งนี้ และในครั้งนั้นมีการค้นพบพระพุทธรูปองค์นี้อยู่ในป่ารกชัฏประดิษฐานอยู่ในวัดร้างเป็นพระพุทธรูปปางนาคปรก และมีอุบมุง ก่อด้วยอิฐครอบองค์พระเอาไว้ ส่วนองค์พระมีปลวกขึ้นพอกจนถึงพระอุระและเรียกว่า อุบมุง ซึ่งสันนิษฐานว่าคงจะมาจากคำว่า สอุป หรือ อุบ จึงได้พากันเรียกว่าพระอุบมุง หรือพระเจ้าใหญ่อุบมุง ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาและท้าวศรีจันทร์ ศรีสุราช พร้อมด้วยคณะได้ตั้งหมู่บ้านขึ้นมาชื่อว่า บ้านอุบมุง โดยเรียกตามชื่อพระพุทธรูปที่ค้นพบสืบมาจนทุกวันนี้

ภาพประกอบที่ 2.9 วัดอุบมุง

ที่มา : สารสนเทศท้องถิ่น ณ อุบลราชธานี, 2559

6. วัดเหนือ

ที่ตั้งเลขที่ 2 หมู่ที่ 1 ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี วัดเหนือ (สารสนเทศท้องถิ่น ณ อุบลราชธานี, 2559) เป็นที่ประดิษฐานของพระแสงเมือง พระพุทธรูปที่ถอดแบบเศียรจาก พระเสริม วัดประทุมวนาราม กรุงเทพมหานคร สักส่วนเท่าองค์จริงส่วนสูง 112 นิ้ว ฟุต หน้าตัก 39 นิ้ว ฟุต วัดเหนือตั้งเมื่อ พ.ศ. 2330 โดยมีพระเทพวงศา เจ้าเมืองเขมรราชบุรีธานี ได้ตั้งวัดขึ้นทางทิศตะวันตกของเมืองด้านเหนือให้นามว่า วัดศรีมงคล ต่อมาทางราชการและชาวบ้าน เรียกว่า วัดเหนือ โดยถือเอาเหนือน้ำเป็นหลัก ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2553

ภาพประกอบที่ 2.10 พระแสงเมือง วัดเหนือ

ที่มา : สารสนเทศท้องถิ่น ณ อุบลราชธานี, 2559

7. วัดพิชโสภาราม

วัดพิชโสภารามก่อตั้งขึ้นมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖ (สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดแห่งประเทศไทย, 2552) มีการพัฒนามาโดยลำดับ มีการก่อสร้างศาสนสถาน ถาวรวัตถุขึ้นมาตามยุคตามสมัย ปัจจุบันมี พระบวรปริยัติวิธาน รองเจ้าคณะอำเภอเขมรราช เป็นเจ้าอาวาสวัดพิชโสภาราม พระบวรปริยัติวิธาน เป็นพระปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ที่ชาวบ้านให้ความเคารพศรัทธาเลื่อมใสมาก และเป็นที่ยอมรับในหมู่คณะสงฆ์ว่า เป็นพระเถระผู้มีความสามารถทั้งด้านปริยัติและปฏิบัติ พระมหาบ้นทอน สุทธิโร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพิชโสภาราม กล่าวว่า ปัจจุบัน วัดนี้ได้รับความศรัทธาจากพุทธศาสนิกชนทั้งใกล้และไกล มาเป็นเวลานาน โดยมีโครงสร้างการจัดการอย่างมีระบบ ได้แก่

ฝ่ายปกครอง มี พระบวรปริยัติวิธาน เจ้าอาวาส เป็นผู้กำกับดูแล ฝ่ายการศึกษา มี พระมหาบ้นทอน สุทธิโร กำกับดูแล ฝ่ายปฏิบัติธรรมและเผยแผ่ มี พระมหาชอบ พุทธรโส รองเจ้าอาวาส และ พระครูเกษมพิชโสภณ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส เป็นผู้กำกับดูแล

ภายในวัดมีพร้อมด้วยอาคารพยาบาล ๘ เตียง ให้บริการรักษาพยาบาลเบื้องต้นแก่พระสงฆ์ สามเณร ชี โดยมี พระอาจารย์ ดร.คมกฤต คมภิโร ซึ่งจบแพทยศาสตร์จากประเทศญี่ปุ่น เป็นพระ ลูกวัด ๖ พรรษาแล้ว และยังมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สถานีนามัยแก้งเหนือ คูแฉอย่างใกล้ชิดอีกด้วย เมื่อ พ.ศ.๒๕๓๓ วัดพิชโสภารามได้รับเลือกให้เป็น คฤหัสถ์ วัด ราชการ (ค.ว.ร.) ตามโครงการ อีสานเขียว ได้สนองนโยบายในการเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชน ด้วยการสร้างอาคารขึ้นมาหลังหนึ่ง เพื่อใช้เป็นโรงฝึกเจียรระโนพลอย

นอกจากนี้ ยังได้เปิดเป็นโรงงานเย็บเสื้อผ้า แบบอุตสาหกรรม 15 เครื่อง โดยได้เชิญช่างใน หมู่บ้านมาเป็นวิทยากรฝึกสอน มีเยาวชนในหมู่บ้านใกล้เคียงเข้าร่วมโครงการ 62 คน เป็นการเสริม รายได้ให้แก่เยาวชนในพื้นที่เป็นอย่างดี ส่วนในด้านการศึกษา ได้จัดเป็นสำนักศาสนศึกษา มีการ เรียนการสอน 3 แผนก คือ แผนกนักธรรม แผนกเผยแผ่พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และ แผนกบาลี

ภาพประกอบที่ 2.11 วัดพิชโสภาราม

ที่มา : สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดแห่งประเทศไทย, 2552

8. วัดพระโต

ตั้งอยู่ที่บ้านปากแซง หมู่ที่ 3 ตำบลพะลาน อำเภอบึงสามพัน (ปัจจุบันขึ้นกับอำเภอ นาดตาล) จังหวัดอุบลราชธานี วัดพระโต (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) เป็นที่ประดิษฐาน ของพระเจ้าใหญ่องค์โต เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย สร้างด้วยอิฐผสมปูนขาว ขนาดหน้าตักกว้าง 2.90 เมตร สูง 4.36 เมตร มีอายุเก่าแก่ และเป็นที่เคารพนับถือ ของประชาชนไทยและลาว เนื่องจาก พระพุทธรูปองค์นี้เก่าแก่มากและไม่มีหลักฐานที่แน่ชัด ผู้บันทึกได้เรียบเรียงตามคำบอกเล่าของคน แก่ ซึ่งได้เล่าสืบทอดกันมาดังข้อความต่อไปนี้

มีกษัตริย์สมัยขอมพระองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่า พระยาแฉ้วเจ็ดถัน ได้เสด็จท่องเที่ยวลงมาตามลำแม่น้ำโขงในฤดูฝน พอถึงบ้านปากแขงก็ค้าง จึงได้หยุดประทับแรม 1 คืน วันรุ่งขึ้นพระองค์ได้เสด็จขึ้นไปยังหมู่บ้าน และได้พบกับเจ้ากวนของหมู่บ้านในสมัยนั้น พระยาแฉ้วเจ็ดถันได้ตรัสถามถึงประวัติของหมู่บ้าน เจ้ากวนได้เล่าให้ฟังว่า บ้านนี้มีหาดสวยงามกว้างใหญ่ ในฤดูแล้งหาดทรายจะโผล่ขึ้นเหนือผิวน้ำ และหาดทรายแห่งนี้มีสิ่งอัศจรรย์อยู่คือ ถ้าปีใดหาดทรายโผล่ขึ้นเหนือผิวน้ำระหว่างหมู่บ้าน ประชาชนจะอยู่เย็นเป็นสุข เมื่อพระองค์ได้ทราบก็เกิดศรัทธาในใจว่าสักวันหนึ่งจะต้องย้อนกลับมาสร้างหมู่บ้านนี้ให้เป็นเมือง

ในราว พ.ศ. 1154 พระองค์ ก็ได้เสด็จมา พร้อมด้วยข้าทาสบริวารเป็นจำนวนมาก เมื่อเสด็จมาถึง พระองค์จึง ได้มอบให้เจ้าแสง เป็นคนควบคุมการก่อสร้างพร้อมกันนี้ก็ ได้สร้างพระพุทธรูปขึ้นองค์หนึ่ง ซึ่งสร้างแล้วเสร็จเมื่อประมาณ พ.ศ. 1180 และขนานนามว่า พระอินทร์ใส่โคม (ต่อมาเรียก พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ) เมื่อเจ้าแสงก็ถึงกรรมลง ชาวเมือง ได้สร้างหอหลักเมืองขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ และขนานนามว่า หอแสง ต่อมาวัดแห่งนี้ก็ขาดคนบูรณะ และกลายเป็นวัดร้าง จนกระทั่งเวลาผ่านไปหลายร้อยปี ความรู้ช่างในหมู่บ้านนี้ ได้ไปพบพระพุทธรูปองค์ดังกล่าว และได้บอกบุญชาวบ้านร่วมกันบูรณะวัดขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งและต่อมาจึงเปลี่ยนชื่อวัดเป็นวัดพระโต สำหรับวัดพระโตแห่งนี้ มีความสำคัญที่ประชาชนคนไทยและชาวจังหวัดอุบลราชธานี มีความภาคภูมิใจอย่างยิ่ง เพราะเป็นมรดกล้ำค่าทางด้านศาสนา เป็นศูนย์รวมดวงใจชาวพุทธทั้งไทย-ลาว ต่างเลื่อมใสศรัทธากราบไหว้บูชา และด้วยพระบารมีความศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ จึงเป็นสายสัมพันธ์เชื่อมโยงไทย - ลาวให้มีความผูกพันตลอดมา

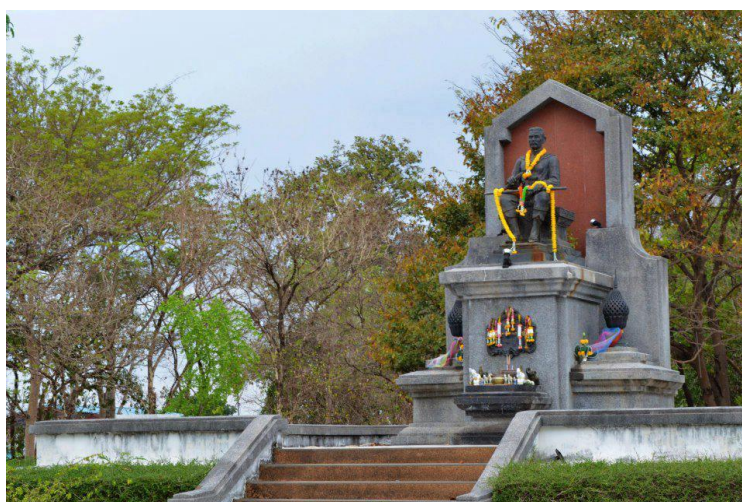

ภาพประกอบที่ 2.12 พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ วัดพระโต

ที่มา : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562

9. อนุสาวรีย์พระเทพวงศา (กำ)

ตั้งอยู่ที่ถนนวิศิษฐ์ศรี ต.เขมราฐ อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี เป็นที่ตั้งของอนุสาวรีย์ขุนเทพวงศา (สำนักงานธนารักษ์พื้นที่อำนาจเจริญ, 2559) เป็นเจ้าเมืองคนแรก อยู่บนพื้นที่ที่เป็นเนินลอน มีบริเวณกว้างขวาง แวดล้อมด้วยหมู่พฤษานานาพรรณ และมีต้นกงพะเนียง ไม้ยืนต้นทรงสูงใบรูปหอก ชื่อกงพะเนียงนี้ เป็นชื่อหมู่บ้านดั้งเดิมก่อนจะได้รับมหากรุณาธิคุณ โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ยกฐานะขึ้นเป็นเมือง ในปีพ.ศ.2357 ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย มีพระเทพวงศาเป็นเจ้าเมืองคนแรก และที่คอนปู้ตานี้ มีอนุสาวรีย์ขุนเทพวงศาตั้งเด่นเป็นสง่าอยู่กลางลาน รวมทั้งยังเป็นสถานที่ตั้งศาลาหลักเมืองด้วย

ภาพประกอบที่ 2.13 อนุสาวรีย์พระเทพวงศา (กำ)

ที่มา : สำนักงานธนารักษ์พื้นที่อำนาจเจริญ, 2559

10. พิพิธภัณฑวัตถุผ้าพระศีลาทอง

ตั้งอยู่ที่บ้านนาหนองเขือก ต.เจียด อ.เขมราฐ ปัจจุบันจัดตั้งเป็น พิพิธภัณฑชุมชนวัดถ้ำพระศีลาทอง ในปี 2551 (มิวเซียมไทยแลนด์, 2559) เป็นพิพิธภัณฑที่เกิดขึ้นจากการร่วมมือร่วมใจของชาวบ้านในบ้านนาหนองเขือก และชาวตำบลเจียดกับกรมศิลปากรที่จะอนุรักษ์หลักฐานทางโบราณคดีที่ขุดค้นพบจากแหล่งโบราณคดีคอนไไร่ มีทั้งภาชนะเครื่องปั้นดินเผา ที่ได้ศพโบราณเครื่องประดับแก้ว หินและสำริด ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้สำริดและเหล็กที่มีอายุมากกว่า 2,000 ปี นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือเครื่องใช้โบราณของชาวชุมชนในตำบลเจียดด้วย วัดถ้ำพระศีลาทอง ด้านในอาคารพิพิธภัณฑ มีภาชนะเครื่องปั้นดินเผาทรงกลมขนาดใหญ่ที่ใช้ฝังศพของคนก่อนยุคประวัติศาสตร์ ลักษณะภาชนะดินเผาทรงกลมขนาดใหญ่ มีฝาปิด ข้างในภาชนะมีโครงกระดูก

มนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์บรรจุอยู่พร้อมกับเครื่องประดับเป็นสร้อยคอลูกปัด นอกจากนี้มีกำไลสำริด ขวานสำริดรูปทรงแท่งสี่เหลี่ยม เครื่องใช้ที่เป็นเครื่องปั้นดินเผาขนาดต่างๆ นอกจากนี้ชาวบ้านยังได้ร่วมกันบริจาคเครื่องใช้พื้นบ้านมาเก็บไว้ให้ลูกหลานได้ชมได้ศึกษากันไป มีอาคารเล็กๆ สำหรับทำเครื่องประดับเลียนแบบลูกปัดโบราณ โดยทำจากแก้ว ซึ่งชาวบ้านไปเรียนรู้การทำ แล้วมาช่วยกันทำขายเป็นของที่ระลึกหารายได้เข้าสู่ชุมชน รูปแบบสวยงาม มีลักษณะต่างๆ โดยเอกลักษณ์เป็นรูปดอกเจียด

ภาพประกอบที่ 2.14 พิพิธภัณฑสถานวัดภูเก้าพระศิลาทอง

ที่มา : มิวเซียมไทยแลนด์, 2559

11. หาดทรายสูง

ตั้งอยู่ที่บ้านลาดเจริญ หมู่ 10 ตำบลนาแว อำเภอยะรัง จังหวัดอุบลราชธานี หาดทรายสูง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) เป็นหาดทราย (น้ำจืด) ตั้งอยู่ริมฝั่งชายแดนไทยบนโขงลำน้ำโขงที่มีการสะสมของตะกอนทราย ยามน้ำโขงลดจะเกิดแนวหาดทรายยาวขาวเนียนทอดตัวขนานไปกับลำน้ำโขงยาวร่วมร้อยเมตร ก่อนจะไปบรรจบกับแก่งหิน โขดหิน ที่เป็นความแข็งแกร่งตัดกับความอ่อนนุ่มของหาดทรายที่เม็ดทรายนั้นละเอียดยับ เดินแน่นเนียนนุ่มเท้า หาดทรายสูง มีลักษณะเป็นแนวทรายกว้างยาวอันสวยงาม แต่ว่าเป็นแนวสันทรายที่มีความสูงท่วมหัวคน คูคล้ายหน้าผาทรายเดี่ยวๆสมชื่อหาดทรายสูง ที่ตั้งอยู่ในองค์ประกอบของเวียงน้ำและแนวโขดหิน นอกจากนี้ยังมีแนวผาทรายที่เกิดจากแรงลมพัดม้วนตัวจากด้านล่างขึ้นไปสะสมเป็นตะกอนทรายที่ด้านบนเกิดเป็นริ้วรอยลวดลายบนพื้นทรายอันสวยงาม

ภาพประกอบที่ 2.15 หาดทรายสูง

ที่มา : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562

12. แก่งคันแยง

ตั้งอยู่ที่บ้านลาดเจริญ หมู่ 10 ตำบลนาแวง อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี แก่งคันแยง (Rabbit Today, 2561) เป็นคันร่องหินน้ำไหลเชี่ยวมาก มีลักษณะคล้ายสามพันโบก มีภาพสลักกลุ่มใหญ่พบในบริเวณที่เรียกว่า “ลานหินประวัติศาสตร์หาดทรายสูง-คอนหมู สมัยก่อนเป็นสถานที่ที่ชาวบ้านใช้กระชอนดักปลาซึ่งมีปลาชุกชุมมากเคยมีชาวบ้านจับปลาตัวขนาดใหญ่ 200 – 300 กิโลกรัม (ปลาบึก)

ภาพประกอบที่ 2.16 แก่งคันแยง

ที่มา : Rabbit Today, 2561

13. แก่งพะลานเหล็ก

ตั้งอยู่ที่บ้านสามแยกถ้ำเสือ หมู่ที่ 17 ตำบลเขมราฐ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี แก่งพะลานเหล็ก (Thaiza travel, 2556) มีลักษณะ โขดหินก้อนเล็ก ก้อนใหญ่ โผล่ขึ้นมาจากแม่น้ำโขง มีลักษณะเป็นแก่งน้ำที่สลับกับโขดหิน ที่ริมฝั่งโขง เอาไว้สำหรับล่องแก่งเมื่อยามหน้าร้อน

ภาพประกอบที่ 2.17 แก่งพะลานเหล็ก

ที่มา : Thaiza travel, 2556

14. แก่งช้างหมอบ

ตั้งอยู่ที่ตำบลนาแวง อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี แก่งช้างหมอบ (อีสานร้อยแปด, 2561) เป็นแก่งที่เกิดขึ้นกับลำน้ำโขงมานานับพันปี สาเหตุที่ได้ชื่อว่าแก่งช้างหมอบ เนื่องจากเป็นแก่งน้ำที่ถูกน้ำโขงกัดเซาะเป็นทางยาว มีโขดหินที่ สวยงาม ระดับน้ำไม่ลึกมาก เหมาะสำหรับการลงเล่นน้ำ และมีทิวทัศน์ที่สวยงาม เพราะมีโขดหิน สายน้ำใสสะอาด สลับกับต้นแขงชุม ที่ขึ้นกลางโขดหินในลำน้ำโขง นอกจากนี้ยังมีเกาะกลางลำน้ำขนาดใหญ่ซึ่งเป็นที่ตั้งของฟอสซิลช้าง ที่เป็นตำนานของแก่งช้างหมอบ โขดหินต่างๆที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ทำให้มันกลายเป็นตัวแปรสำคัญของสายน้ำแก่งช้างหมอบ สายน้ำจะไหลไปชนกับโขดหินบ้าง ไหลยาวไปตามโขดหินรูปร่างต่างๆ ที่สามารถจินตนาการว่าโขดหินนั้นรูปร่างและลักษณะเป็นรูปอะไร บางช่วงเป็นโขดหินที่มีรูปร่าง บางช่วงเป็นโขดหินแตกเป็นลวดลาย เป็นความสวยงามที่ธรรมชาติสร้างขึ้น

ภาพประกอบที่ 2.18 แก่งช้างหมอบ

ที่มา : อีสานร้อยแปด, 2561

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

การจัดการโซ่อุปทานที่ส่งผลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอเขมราฐ

1. การไหลทางกายภาพ หมายถึง กิจกรรมในการนำนักท่องเที่ยวเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยว และกลับออกไปในเขตอำเภอเขมราฐ ได้แก่ การเดินทาง การขนส่ง การลำเลียงสัมภาระของนักท่องเที่ยว ความปลอดภัย การอำนวยความสะดวกสบายในการเดินทาง อาหาร ที่พักแรม เป็นต้น

2. การไหลของสารสนเทศ หมายถึง การให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว ป้ายบอกทางทั้งในเขตอำเภอเขมราฐและระหว่างการเดินทางมาอำเภอเขมราฐ ป้ายแนะนำสถานที่ซึ่งได้มีการจัดเตรียมไว้ในแหล่งท่องเที่ยว คำแนะนำเรื่องข้อควรปฏิบัติในสถานที่ และคำเตือนให้ระมัดระวัง และมีข้อมูลบนเว็บไซต์ หรือสื่อโซเชียล

3. การไหลของทรัพยากรเงิน หมายถึง การอำนวยความสะดวกของเบิกเงินสดอัตโนมัติ (ATM) การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวนของธนาคารผู้ให้บริการในเขตอำเภอเขมราฐในการเบิกเงิน เพื่อนำมาใช้จ่ายใช้สอยได้ตลอดเวลา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานการท่องเที่ยว

เดกิงศักดิ์ ชัยชาญ (2555) ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการ โลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียวจังหวัดนครราชสีมา โดยวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มี

ต่อองค์ประกอบและการจัดการ โลจิสติกส์การท่องเที่ยวที่ปรับปรุงจากปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลให้เกิดการมาเที่ยวซ้ำในอำเภอลำปาง จังหวัดนครราชสีมา และเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการ โลจิสติกส์เพื่อการท่องเที่ยวในมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง 4 กลุ่มคือนักท่องเที่ยว ชุมชน ผู้ประกอบการ และผู้นำชุมชน ในตำบลวังน้ำเขียว ตำบลไทยสามัคคี ตำบลล่อคมทรัพย์ ตำบลวังหมี ตำบลระเริง รวม 5 พื้นที่ รวมทั้งสิ้น 570 ตัวอย่าง โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา พบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในภาพรวมมีอายุช่วง 30-34 ปี ทางด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวเป็นครั้งแรก ใช้เวลาท่องเที่ยว 2 วัน วัตถุประสงค์หลักของการเดินทางท่องเที่ยวคือเพื่อพักผ่อน กิจกรรมนันทนาการที่ทำพร้อมกับการท่องเที่ยวคือชมทิวทัศน์ และเกือบทั้งหมดต้องการกลับมาท่องเที่ยวในอำเภอลำปางอีก สำหรับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.82) ต่อองค์ประกอบโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในภาพรวม โดยด้านการไหลทางกายภาพได้รับความพึงพอใจต่ำสุดในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.20) ความคิดเห็นด้านความพร้อมและแนวทางการพัฒนาการจัดการ โลจิสติกส์การท่องเที่ยวให้ดีขึ้นนั้นควรมีความพร้อมด้านการทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัยนอกจากนี้ในพื้นที่ควรมีการรวมกลุ่มต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่และบทบาทดังกล่าวร่วมกัน

ชิน สักค สุวรรณ อัจฉริย และกลา โสม ละเต๊ะ (2556) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวกับการใช้นวัตกรรมด้าน โลจิสติกส์ ซึ่งการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการดำเนินงานของโลจิสติกส์ในโครงการบริหารจัดการบริการการท่องเที่ยว ทำการศึกษาค้นคว้าในการปรับปรุงโครงสร้างองค์การของการจัดการบริการการท่องเที่ยว และพัฒนารูปแบบของการจัดการบริการการท่องเที่ยวที่พอเหมาะ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการคือการศึกษาข้อมูลหน้างานของสถานประกอบการสำหรับการแก้ไขปัญหาการไหลเวียนการให้บริการท่องเที่ยวของสถานประกอบการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วยบริษัทซีแอนด์พีเวิลด์ทัวร์ จำกัด เครือข่ายธุรกิจการท่องเที่ยว 56 บริษัทในจังหวัดสงขลาลูกค้าที่ใช้บริการบริษัทซีแอนด์พีเวิลด์ทัวร์ จำกัด จำนวน 100 คน และประชากรที่เป็นนักท่องเที่ยวจำนวน 100 คน ในจังหวัดสงขลาผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยการสัมภาษณ์ การเข้าร่วมในการให้บริการโปรแกรมทัวร์ของลูกค้าบริษัท สัมภาษณ์การติดต่อ การสื่อสารทางธุรกิจ เทคนิคการสื่อสารของบริษัทการประกันฐานข้อมูลแก่ลูกค้าในธุรกิจการท่องเที่ยวผ่านเว็บไซต์และการสนทนากับพนักงานของบริษัท

ผลการวิจัยค้นพบว่า 1) การเข้าสู่ตลาดเพื่อทำธุรกิจการท่องเที่ยวสามารถดำเนินการ โดยเปิดบริษัทใหม่ผ่านการลดราคาสินค้าและคุณภาพในการให้บริการต่ำกว่าเกณฑ์โดยไม่เน้นตลาดลูกค้าประจำทำให้การพัฒนาตลาดท่องเที่ยวเชิงคุณภาพมีข้อจำกัด เนื่องจากลูกค้าสนใจราคาเป็นสำคัญ 2) ปัญหาการให้บริการท่องเที่ยวโดยเครือข่ายบริษัทในผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (ขนส่ง มัคคุเทศก์)

ขาดการเข้าถึงข้อมูลแก่ลูกค้าอย่างทั่วถึงและถูกต้องเนื่องจากการออกโปรแกรมท่องเที่ยวในแต่ละครั้งไม่มีฐานข้อมูลปัจจุบันทำให้เสียเวลาการเดินทางและไม่ตรงต่อเวลาตามจุดนัดหมาย และขาดความเชื่อมโยงกันถึงอำนวยความสะดวกระหว่างแหล่งท่องเที่ยวทั้งสองแห่ง ทำให้บ่อยครั้งต้องเปลี่ยน โปรแกรมการท่องเที่ยว ฉะนั้นบริษัทต้องดำเนินการจัดการฐานข้อมูลของตนเอง โดยดำเนินการนำเอาโลจิสติกส์เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จึงสามารถแก้ปัญหาการเข้าถึงข้อมูลของลูกค้าและการจัดทำฐานข้อมูลคัดเลือกเอาทเซอร์ทีในผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจึงสามารถอำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าได้เหมาะสม 3) พบว่าหากบริษัทนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสร้างระบบอัตโนมัติใหม่ทำให้ทำให้ลดต้นทุนต่อหน่วยร้อยละ 13 และหากบริษัทดำเนินการลงทุนจัดการด้วยโลจิสติกส์นวัตกรรมสามารถให้ผลตอบแทนกลับคืนภายใน 45 วันแก่บริษัทและสามารถให้การบริการลูกค้าได้แบบออนไลน์ 4) บริษัทควรปรับปรุงโครงสร้างการจัดการให้บริการท่องเที่ยว โดยแบ่งแผนกเป็น เอาทเซอร์ที (ขนส่งและมัคคุเทศก์) และศูนย์ข้อมูลโลจิสติกส์การท่องเที่ยวโดยนักโลจิสติกส์แก้ปัญหาการไหลเวียนการให้บริการการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพแก่ลูกค้าและแก้ปัญหาของการแข่งขันระหว่าง บริษัท เพื่อดึงดูดลูกค้ารักษาแบรนด์ของบริษัท

สุจิตตรา กฤษตมุก และคณะ (2561) ทำการศึกษาเรื่อง ทักษะของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวชุมชน: กรณีศึกษาตลาดน้ำอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวชุมชน : กรณีศึกษาตลาดน้ำอโยธยา และเปรียบเทียบทักษะของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวชุมชน : กรณีศึกษาตลาดน้ำอโยธยา จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และภูมิภานา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวตลาดน้ำอโยธยา ที่มีจำนวน 400 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.924 ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวด้วยการทดสอบค่าเอฟ และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของฟิชเชอร์ ผลการวิจัยพบว่า ทักษะของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวชุมชน: กรณีศึกษาตลาดน้ำอโยธยา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้ดังนี้ ด้านการไหลทางวิถีชีวิตชุมชน ด้านการไหลทางกายภาพ ด้านการไหลทางการเงิน และด้านการไหลของข้อมูลข่าวสาร ส่วนการเปรียบเทียบทักษะของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ โลจิสติกส์การท่องเที่ยวชุมชน : กรณีศึกษาตลาดน้ำอโยธยา จำแนกตามสถานภาพสมรส แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาและภูมิภานาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่แตกต่างกัน

ณภัทร ทิพย์ศรี และคณะ (2558) ทำการศึกษาเรื่องการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวของธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดเชียงราย การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินการจัดการ โลจิสติกส์การท่องเที่ยวของบริษัทนำเที่ยวในจังหวัดเชียงรายและ 2) เปรียบเทียบการจัดการ โลจิสติกส์การท่องเที่ยวของบริษัทนำเที่ยวในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามลักษณะของธุรกิจ ทู่นในการดำเนินงาน ระยะเวลาการดำเนินงาน และจำนวนพนักงาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดเชียงราย จำนวน 127 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า การจัดการ โลจิสติกส์การท่องเที่ยวของธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าคะแนนสูงสุด คือ ด้านการเอาใจใส่ผู้ให้บริการ รองลงมาคือด้านการให้บริการรับจ่ายเงิน และต่ำที่สุดคือ ด้านการสร้างความปลอดภัยระหว่างการเดินทาง สำหรับผลการเปรียบเทียบการจัดการ โลจิสติกส์การท่องเที่ยวของบริษัทนำเที่ยวในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามลักษณะของธุรกิจทูนในการดำเนินงาน ระยะเวลาในการดำเนินงาน และจำนวนพนักงาน พบว่า ธุรกิจนำเที่ยวที่มีลักษณะของธุรกิจ ทู่นในการดำเนินงาน ระยะเวลาในการดำเนินงาน และจำนวนพนักงาน ในธุรกิจต่างกันมีการจัดการ โลจิสติกส์การท่องเที่ยวต่างกัน โดยสรุป ผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการ โลจิสติกส์การท่องเที่ยวของบริษัทนำเที่ยวในจังหวัดเชียงราย สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการระบบการจัดการ โลจิสติกส์การท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานและมีศักยภาพทางการแข่งขันในตลาดบริการต่อไป

มนทิรา สังข์ทอง และคณะ (2560) ทำการศึกษาเรื่องโซ่อุปทานการท่องเที่ยวของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านแหลม โสมสเคย์ การวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านแหลม โสมสเคย์ ผู้วิจัยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (depth interview) และการเสวนากลุ่ม (focus group) เป็นหลักในการดำเนินงาน การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (convenient sampling) เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโซ่อุปทานการท่องเที่ยวของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านแหลม โสมสเคย์ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครศรีธรรมราช การเก็บข้อมูลเป็นการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการเกี่ยวกับลักษณะของการประกอบการ ความสัมพันธ์ การสื่อสารระหว่างผู้ประกอบการ รวมทั้งข้อมูลที่ใช้ในการสื่อสาร และสังเกตการปฏิบัติงานของผู้ประกอบการของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านแหลม โสมสเคย์ และเสวนากลุ่มกับผู้ประกอบการที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 5 ประเภทคือ ที่พัก โสมสเคย์ นำเที่ยว อาหาร ผลิตภัณฑ์ และเพาะต้นกล้า ในการเสวนาผู้วิจัยได้นำร่างระบบโซ่อุปทานการท่องเที่ยวของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านแหลม โสมสเคย์ ที่ได้จากการศึกษามาสอบถามกับผู้ประกอบการ ประเด็นในการเสวนาเป็นเรื่องเกี่ยวกับการ

บริหารจัดการ ใช้อุปทานของผู้ประกอบการ ข้อมูลที่ต้องการในการบริหารจัดการ ใช้อุปทานของผู้ประกอบการ และปัญหาในการบริหารจัดการ ใช้อุปทานของผู้ประกอบการ

ผลการวิจัยพบว่า ใช้อุปทานการท่องเที่ยวของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านแหลมโฮมสเตย์ มีความสัมพันธ์ตามระบบ ใช้อุปทานที่มีลักษณะเชื่อมโยงต่อกัน ไปตั้งแต่ระดับ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยผู้ประกอบการที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของกลุ่มมี 5 ประเภท ได้แก่ ที่พักโฮมสเตย์ นำเที่ยว อาหาร ผลิตภัณฑ์ และแพะต้นกล้า นักท่องเที่ยวติดต่อกันมายังกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านแหลมโฮมสเตย์ และทางกลุ่มจะเป็นผู้ประสานงานไปยังกลุ่มธุรกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้ง 5 ประเภท

สุจินดา ศรีไชยวาน และขวัญกมล คอนขวา (2556) ทำการศึกษาเรื่องห่วง ใช้อุปทานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ภูมิศึกษาอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านการให้บริการ และปัจจัยด้านระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวหรือปัจจัยปลายน้ำมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง โดยปัจจัยต้นน้ำมีความสัมพันธ์กับปัจจัยกลางน้ำ ด้านที่พักอาศัย (ค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.656) ด้านการเดินทาง (ค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.593) ด้านสถานที่ (ค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.610) และกิจกรรมด้านอาหารและงานฝีมือท้องถิ่น (ค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.552) ปัจจัยต้นน้ำมีความสัมพันธ์กับปัจจัยปลายน้ำด้วยค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.811 ปัจจัยกลางน้ำมีความสัมพันธ์กับปัจจัยปลายน้ำด้วยค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.815 ปัจจัยด้านต้นน้ำ ด้านค่านิยมละวัฒนธรรมองค์กร มีผลกระทบทางตรงต่อปัจจัยด้านกลางน้ำ และปัจจัยปลายน้ำมากที่สุด สำหรับปัจจัยกลางน้ำมีผลกระทบต่อยุทธศาสตร์มากที่สุดในด้านที่พักอาศัยเท่านั้น

วีรวิษณุ เลิศไทยตระกูล (2556) ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาประสิทธิภาพระบบการขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวเกาะสีชังจังหวัดชลบุรี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและประสิทธิภาพระบบการขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการขนส่ง ได้แก่ นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและส่วนงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีจำนวน 412 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงบรรยาย และ สถิติเชิงอ้างอิง ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยว เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 25-40 ปีการศึกษา ประสิทธิภาพระบบการขนส่งเพื่อการท่องเที่ยว ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางปัจจัยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ได้แก่ ด้านความสะดวกรองลงมาเป็นด้านความรวดเร็ว ด้านความพร้อมและเพียงพอต่อการให้บริการ ตามลำดับ จากการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศและอายุที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของระบบการขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวเกาะสีชังไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการขนส่งที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของระบบการขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวเกาะสีชังแตกต่างกัน

สัญญา ลี้แก่กุล (2561) ทำการศึกษาเรื่องความพึงพอใจด้านการจัดการ โลจิสติกส์เพื่อการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ในจังหวัดตรัง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวและระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อระบบการจัดการ โลจิสติกส์เพื่อการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดตรัง เพื่อเสนอแนะแนวทางสำหรับการจัดการ โลจิสติกส์เพื่อการท่องเที่ยว โดยกลุ่มตัวอย่างคือนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 100 ตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามความสมัครใจ ผลการศึกษาพบว่า (1) แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ 1) เกาะมุก 2) ถ้ำมรกต 3) หาดปากเมง 4) เกาะกระดาน และ 5) ถนนคนเดินตลาดชินดา (2) ระดับความพึงพอใจต่อระบบการจัดการ โลจิสติกส์เพื่อการเดินทางท่องเที่ยวทั้ง 9 องค์ประกอบ อยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบที่มีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ด้านอาหารและเครื่องดื่ม มีคะแนนเท่ากับ 3.98 2) ด้านสถานที่พักผ่อน มีคะแนนเท่ากับ 3.96 และ 3) ด้านสถานที่ท่องเที่ยว มีคะแนนเท่ากับ 3.92 ส่วนองค์ประกอบด้านสินค้าและของที่ระลึก มีคะแนนน้อยที่สุด เท่ากับ 3.58

ศศิศา วิไลรัตน์ และภูมิพัฒน์ มิ่งมาลัยรักษ์ (2558) ทำการศึกษาเรื่องการเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการนำเที่ยวจังหวัดเชียงรายต่อโซ่อุปทานการท่องเที่ยวไปยังสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนาโซ่อุปทานการท่องเที่ยวให้ผู้ประกอบการไทยที่ทำธุรกิจนำเที่ยวในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ โดยมีคำถามงานวิจัยหลักเพื่อใช้วิเคราะห์และหาผลสรุปทั้งหมด 4 ข้อคือ (1) การศึกษาสมรรถนะขององค์กร (2) พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว (3) ความสัมพันธ์และความร่วมมือต่าง ๆ ภายในโซ่อุปทานการท่องเที่ยวและ (4) ข้อดีข้อด้อยและโอกาสในการทำธุรกิจนำเที่ยวในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ จากผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลผ่านเครื่องมือวัด ความสามารถทางการเดินทางและการท่องเที่ยวของธุรกิจนำเที่ยวจะแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของการจัดการที่หลากหลายรูปแบบของแต่ละบริษัทรวมไปถึงทำให้สามารถเข้าใจสมรรถนะขององค์กร รับรู้และเข้าใจพฤติกรรมและทัศนคติของนักท่องเที่ยวไทย ความร่วมมือต่างๆ ในธุรกิจนำเที่ยว รวมถึงโอกาสในการทำธุรกิจนำเที่ยวในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ด้วย โดยข้อมูลเหล่านี้ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวไทยสามารถนำมาใช้วางแผนพัฒนาการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยว รวมถึงสร้างธุรกิจนำเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

พรบุปผา ปานแมน (2554) ทำการศึกษาเรื่องการเพิ่มมูลค่าเส้นทางการท่องเที่ยวด้วยระบบโลจิสติกส์ กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาเพื่อลดความไม่มีประสิทธิภาพของเส้นทางการท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร โดยให้ความสำคัญในเรื่องรูปแบบกิจกรรมความชอบต่างๆของนักท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของนักท่องเที่ยว และทำการศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครขึ้นมาใหม่ เพื่อตอบสนองความชอบของนักท่องเที่ยวและ

ให้เกิดความคุ้มค่าในแพคเกจที่นักท่องเที่ยวต้องจ่ายเงินไปทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจมากขึ้น และอยากกลับมาเที่ยวในกรุงเทพมหานครอีกครั้ง วิธีการศึกษา โดยเริ่มจากการศึกษารูปแบบกิจกรรมต่างๆที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบ และศึกษาถึงสถานที่ที่นักท่องเที่ยวมาถึงกรุงเทพมหานครแล้วอยากเข้าไปเยี่ยมชม หลังจากนั้นจัดเส้นทางใหม่ โดยหลังจากดำเนินแนวทางการแก้ไขดังกล่าวข้างต้นไปแล้ว ได้ทำการจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยวแบบใหม่ขึ้น 2 โปรแกรม ซึ่งผลจากการจัดเส้นทางดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษาสามารถลดต้นทุนค่าน้ำมันได้ถึง 400 บาทสามารถลดระยะเวลาการเดินทางได้ถึง 120 นาที และยังทำให้นักท่องเที่ยวถึงกองการท่องเที่ยว ได้เร็วกว่าเดิมถึง 1.30 ชม. ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถพักผ่อนได้ยาวนานขึ้น โดยโปรแกรมที่จัดทำขึ้นนั้นมีต้นทุนต่อคนที่ 218 บาท/ทริป และโปรแกรมห้างกล่าวจะต้องมีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการตั้งแต่ 7 คนขึ้นไปและอีกโปรแกรมถึงจะคุ้มทุนจากการปรับเปลี่ยนเส้นทางดังกล่าวถึงแม้จะมีการใช้ระยะเวลาเพิ่มขึ้นถึง 10 นาที แต่นักท่องเที่ยวสามารถเพิ่มกิจกรรมในการท่องเที่ยวให้เกิดความหลากหลายมากขึ้นแต่เวลาโดยรวมลดลงถึง 3 ชม. และจากการคำนวณทำให้ทราบว่าต้นทุนต่อคนต่อทริปของโปรแกรมที่ 2 หลังการปรับปรุง คือ 220 บาท และโปรแกรมห้างกล่าวจะต้องมีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการตั้งแต่ 9 คนขึ้นไปถึงจะคุ้มทุน

ศิริเพ็ญ ดาบเพชร และคณะ (2558) ทำการศึกษาเรื่องการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 จากพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ประกอบไปด้วย จังหวัดพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ตาก สุโขทัย และเพชรบูรณ์ และสร้างเส้นทางท่องเที่ยวจากพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยสอบถามความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 1,100 คน ที่เดินทางไปท่องเที่ยวยังกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 และใช้การวิเคราะห์ทางสถิติเบื้องต้น โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21-30 ปี สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี กิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจ 5 อันดับแรก คือทำบุญ/ไหว้พระ ถ่ายรูป ชมโบราณสถาน ชมวิวและธรรมชาติ และการเที่ยวพิกิธภัณฑ์ โดยสถานที่ที่นักท่องเที่ยวสนใจไปเยี่ยมชม ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์ วัด และอุทยานแห่งชาติ และเส้นทางท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวจากความสนใจของนักท่องเที่ยวนั้นมี 3 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทาง “เมืองนำถีบ...จักรยาน” เส้นทาง “ถ่ายดอกหมอก” และเส้นทาง “หลงอดีต”

ในการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 นั้น ได้นำเอาแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงแนวคิด ลักษณะทางประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว มาใช้ในการสร้างธีม (Theme) และเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม ซึ่งจากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 เป็นผู้หญิง และเป็นนักเรียน/นักศึกษา อีกทั้งในการเดินทางแต่ละครั้งจะมีค่าใช้จ่ายต่ำกว่า 2,000 บาท ส่วนสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจมาก ได้แก่ การทำบุญ/ไหว้พระการถ่ายรูป การชมโบราณสถาน การชมวิวและธรรมชาติ การเที่ยวพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจันทรเกษม เล่นน้ำตก สัมผัสอากาศหนาว และนั่งเรือ/ล่องแพ โดยสถานที่ที่นักท่องเที่ยวสนใจไปเยี่ยมชม 10 อันดับแรก ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหารเขื่อนภูมิพลอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยพระราชวังจันทน์วัดเจติยยอดทองอุทยานแห่งชาติกุสออยดาว วัดพระธาตุผาแก้วอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า และเขื่อนสิริกิติ์ ดังนั้น กิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวสามารถนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการสร้างธีม (Theme) ของเส้นทางท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับธีมจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวตามที่นักท่องเที่ยวสนใจได้ โดยมีค่าใช้จ่ายไม่แพง ซึ่งเส้นทางท่องเที่ยวที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้มี 3 เส้นทาง คือ เส้นทาง “เมืองน่าถีบ ... จักรยาน” ปัจจุบันการขี่จักรยานกิจกรรมที่น่าสนใจและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวนอกจากทำให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกแล้ว ยังเป็นการเดินทางที่ช่วยลดมลภาวะ ซึ่งตอบสนองต่อสมัชชาฯ ในปัจจุบันที่คำนึงถึงภาวะแวดล้อมพื้นที่และสถานที่ท่องเที่ยวที่นำมาสร้างเป็นเส้นทางท่องเที่ยวนี้มีการให้บริการจักรยานแก่นักท่องเที่ยว เส้นทาง “ถ่ายภาพหมอก” เป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะได้เพลิดเพลินกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีสีสันของดอกไม้บานาพันธุ์ที่กระจายตัวอยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 พร้อมกับสามารถถ่ายภาพความสวยงามของธรรมชาติและดอกไม้ต่างๆ ซึ่งการถ่ายภาพและโพสต์ภาพลงในสังคมออนไลน์นี้เป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน และเส้นทางที่ 3 ได้แก่ เส้นทาง “หลง.....อดีต” เป็นเส้นทางที่นำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมและโบราณสถาน ซึ่งเส้นทางนี้นักท่องเที่ยวจะได้ย้อนไปในอดีต ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์และเห็นวิถีชีวิตของชุมชน รวมทั้งงานประเพณี

วาสนา จรุงศรี โชติกาจร และคณะ (2560) ทำการศึกษาเรื่องประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์ของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งเป็นแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methodology) ของบริบทแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดกำแพงเพชร โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาบริบทและระบบการจัดการโลจิสติกส์ของแหล่งท่องเที่ยว 2) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของปัจจัยการจัดการโลจิสติกส์ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์ ซึ่งได้เก็บรวบรวมข้อมูลแบบทฤษฎี การสัมภาษณ์เชิงลึก การอภิปรายกลุ่ม และการเก็บแบบสอบถามนักท่องเที่ยวไทยจำนวน 400 ชุด โดยใช้สถิติแบบบรรยาย คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และค่า

เบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับหน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัย พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม 5 ลำดับแรก คือ 1) บ่อน้ำพุร้อนพระร่วง (บึงสาป) 2) อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร 3) อุทยานแห่งชาติคลองลาน 4) อุทยานแห่งชาติแม่วังก์ 5) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกำแพงเพชร ซึ่งระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อองค์ประกอบของโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า ปัจจัยการจัดการโลจิสติกส์ด้านการบริการลูกค้ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด และปัจจัยการจัดการโลจิสติกส์ด้านการไหลทางสารสนเทศมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ข้อเสนอแนะที่ได้ พบว่า ควรมีการพัฒนาสภาพเส้นทางการจราจรให้ดีขึ้น พัฒนาการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและป้ายบอกทางให้ชัดเจน รวมถึงการพัฒนาระบบการขนส่งมวลชนที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยว โดยมีหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้รับผิดชอบให้การสนับสนุนทั้งด้านสาธารณูปโภคและด้านงบประมาณ

ศรีสมรัก อินทจันทร์ขย และคณะ (2557) ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาโซ่อุปทานและตัวแบบข้อมูลในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย จากการศึกษา พบว่าในผู้ประกอบการที่เป็นผู้มีส่วนได้เสียหลัก 6 กลุ่มประกอบไปด้วย โรงแรมและที่พัก ตัวแทนการท่องเที่ยว หน่วยงานดูแลและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ธุรกิจการท่องเที่ยวและกิจกรรม ธุรกิจและบริการด้านอาหาร และธุรกิจการเดินทาง มีเพียง 2 กลุ่มที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดคือ โรงแรม และตัวแทนการท่องเที่ยว โดยปัญหาที่ผู้ประกอบการเหล่านี้มักประสบในการบริหารจัดการโซ่อุปทานอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแบ่งออกได้เป็น 3 ด้านคือ ปัญหาด้านการจัดการข้อมูลข่าวสาร และความรู้ ปัญหาลักษณะการทำงานในบริบทของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และ ปัญหาอันเนื่องมาจากการพัฒนาอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์และพัฒนาตัวแบบข้อมูลโดยรวมและจัดกลุ่มข้อมูลตามประเภทของผู้ประกอบการและความต้องการใช้งานข้อมูลในการบริหารจัดการโซ่อุปทานของผู้ประกอบการแต่ละกลุ่ม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ภัทร์ศศิ์ หีดจันทร์ และคณะ (2561) ทำการศึกษาเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดร้อยเอ็ด การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อศึกษาแผนกลยุทธ์การท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดร้อยเอ็ด และเพื่อศึกษาแนวทาง การพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีการดำเนินงานวิจัย 2 ส่วน ได้แก่ การวิจัยเอกสารและการสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน และวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถาม ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.89

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบ ได้แก่ สถิติที และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการศึกษาที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ลักษณะการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อนำไปสู่กลยุทธ์ทางการท่องเที่ยวนั้น ในปัจจุบันยังมีผลกระทบในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านการเรียนรู้ ด้านทรัพยากรทางวัฒนธรรม รวมทั้งกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่จะต้องปรับเปลี่ยนและที่ส่งผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวที่ลดลง สำหรับปัญหาและอุปสรรค ในด้านการกลยุทธ์การท่องเที่ยววัฒนธรรม พบว่า กระบวนการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การวางแผนในการดำเนินงาน กำหนดเครื่องมือเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ และด้านการจัดการ ทั้งนี้ การที่หน่วยงานที่สนับสนุนการท่องเที่ยวนั้นยังไม่ชัดเจน ทำให้คนในชุมชนท่องเที่ยวต้องช่วยการสร้างภาพลักษณ์เพื่อเป็นการเพิ่มเครือข่าย และกำหนดเครื่องมือเพื่อเป็นการช่วยกันสร้างภาพลักษณ์อีกทางหนึ่ง ในขณะที่ความต้องการให้ทางหน่วยงานราชการ เอกชน สนับสนุนโดยมีงบประมาณในการสนับสนุนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในหลาย ๆ ด้าน

ผลการวิจัย พบว่า ลักษณะการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ในจังหวัดร้อยเอ็ด มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ได้แก่ ด้านองค์กรชุมชน และ ระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ด้านการเรียนรู้ และด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมตามลำดับ ปัจจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การท่องเที่ยวที่มีผลต่อความคิดเห็น โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การวางแผนการดำเนินงาน กำหนดเครื่องมือเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรม และด้านการจัดการ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นกลยุทธ์การท่องเที่ยวจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยรวม พบว่า เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาอยู่ในพื้นที่ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อลักษณะการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยรวม พบว่า เพศ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายด้านแตกต่างกันเฉพาะด้าน องค์กรชุมชน ด้านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ และด้านการเรียนรู้

ชไมพร ทรัพย์ชัย และนันทาสรี สุขโต (2560) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการนำเที่ยวข้ามชายแดนไทย-ลาว ของนักท่องเที่ยวในเขตพื้นที่จังหวัดหนองคาย การศึกษาค้นนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการนำเที่ยวข้ามชายแดนไทย-ลาว ของนักท่องเที่ยวในเขตพื้นที่จังหวัดหนองคาย 2) เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการนำเที่ยวข้ามชายแดนไทย-ลาว ของนักท่องเที่ยวในเขตพื้นที่จังหวัดหนองคาย 3) เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านส่วนประสมทางการตลาด จำแนกตามปัจจัยทาง

ประชากรศาสตร์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้ใช้บริการนำเที่ยวข้ามชายแดนไทย-ลาว จำนวน 280 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ Independent Samples t-test Oneway ANOVA (F-test) และใช้ Chi-Square ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยทางประชากรศาสตร์กับพฤติกรรมการเลือกใช้บริการนำเที่ยวข้ามชายแดนไทย-ลาว ในเขตพื้นที่จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 21-30 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน/ลูกจ้าง รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 30,000 บาท รูปแบบในการใช้บริการ ส่วนใหญ่จะใช้บริการนำเที่ยวตามความต้องการของนักท่องเที่ยวมาก มีช่วงเวลาในการเดินทาง ช่วงวันไม่แน่นอนแล้วแต่จะว่างมีพฤติกรรมของความถี่ในการใช้บริการจำนวนครั้งเดียวมากที่สุด มีระยะเวลาในการท่องเที่ยว คือระยะเวลา 2-3 วัน บุคคลที่มีอิทธิพลในการ

ตัดสินใจใช้บริการส่วนใหญ่เป็น ครอบครัว มีเหตุผลที่เลือกใช้บริการมากที่สุดทางด้านความสะดวกสบายและมีค่าใช้จ่ายในการใช้บริการจำนวน 3,001 – 5,000 บาท

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันให้ความสำคัญกับปัจจัยทางการตลาดแตกต่างกัน โดยมีค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 และปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกใช้บริการนำเที่ยวข้ามชายแดนไทย-ลาว ของนักท่องเที่ยวในเขตพื้นที่จังหวัดหนองคาย

ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี (2556) ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านทุ่งมะปราง อำเภอกวนโดน และบ้านโตนป่าหน้น อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ความต้องการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านทุ่งมะปราง อำเภอกวนโดน และบ้าน โตนป่าหน้น อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล โดยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกต การสอบถามและการสนทนากลุ่มย่อย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้นำและตัวแทนชุมชน หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และนักท่องเที่ยวในจังหวัดสตูล และทำการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านทุ่งมะปรางและบ้าน โตนป่าหน้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางสำหรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่คำนึงถึงศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 3 ด้าน 1) ด้านแหล่งท่องเที่ยว ควรสร้างจุดเด่นของพื้นที่โดยนำธรรมชาติมาเสนอเป็นจุดขาย ปรับปรุงความสะอาดและภูมิทัศน์ให้สวยงามและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้แก่นักท่องเที่ยวและชาวบ้าน 2) ด้านความพร้อมทางการ

ท่องเที่ยว ควรจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกจัดทำสื่อความหมายทางธรรมชาติและวัฒนธรรม และจัดเตรียมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นสำหรับการถ่ายทอดความรู้และเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว และ 3) ด้านการพัฒนาการตลาด จัดทำเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวของทั้งสองชุมชน เน้นกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน และจัดทำคู่มือ แผ่นพับ ใบปลิวและพัฒนาเว็บไซต์สำหรับประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว สำหรับข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีแผนนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีความยั่งยืน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเพื่อการวางแผนและการดำเนินงาน ควรมีการสร้างเครือข่ายกับชุมชนที่มีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และจัดให้มีกลไกที่สำคัญของผู้ประกอบการท่องเที่ยว ในการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวระหว่างชุมชน

กิตติยา พุกภากิจ และบุญสม เกษประดิษฐ์ (2561) ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ตำบลจันทเขลม อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ วัฒนธรรมและประเพณี พื้นบ้านของชุมชนตำบลจันทเขลม อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ที่สืบต่อกันมา เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนและเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้ปกครองท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ปราชญ์ชุมชน และผู้เข้าร่วมกิจกรรมท้องถิ่น และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับบุคคลที่อาศัยอยู่ในตำบลจันทเขลม อำเภอเขาคิชฌกูฏ ผลการศึกษา พบว่ามีชาวชองในพื้นที่จำนวน 6 ครัวเรือน มีการแลกเปลี่ยนพูดคุย ใช้ภาษาของ ดำเนินชีวิตด้วยการใช้อาหารจากสมุนไพร เพาะปลูกพืช ผัก สมุนไพร ตามวิถีชีวิตแบบพอเพียง อนุรักษ์งานหัตถกรรม พื้นบ้าน เสื้อผ้าแพ เสื้อคลุม การสานกระบุง กระด้ง เป็นต้น มีการรักษาโรคด้วยยาสมุนไพรแบบชอง ตลอดจนความเชื่อทางไสยศาสตร์ คูดวงชะตา ทำนายทายทัก ในเรื่องต่าง ๆ โดยใช้ขันนํ้ามนต์ เป็นต้น ด้านการแสดงเอกลักษณ์วัฒนธรรม มีการรำ การแสดงของชอง เพื่อให้เห็นวัฒนธรรม วิถีชีวิต แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) จัดให้มีการนำเสนอรูปแบบการสร้างหมู่บ้านชองและพื้นที่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน 2) การสร้างสาธารณูปโภค ถนนทางเข้าหมู่บ้าน ระบบน้ำประปา ไฟฟ้า ที่ยังคงมีสภาพปัญหา ให้เข้าถึงหมู่บ้านได้สะดวก สบายมากขึ้น 3) การจัดสร้างศูนย์การเรียนรู้ หมู่บ้านชองในหมู่ที่ 5 ตำบลจันทเขลม อำเภอเขาคิชฌกูฏ 4) การช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน 5) การปลูกจิตสำนึกของคนในชุมชน 6) การประชาสัมพันธ์ในทุกรูปแบบ ทั้งการสนับสนุนจากภาครัฐ เอกชน ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ธนาววัฒน์ ปัทมฤทธิกุล และคณะ (2561) ทำการศึกษาเรื่องศักยภาพการท่องเที่ยวเมืองชายแดนเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง: มุกดาหาร-สะหวันนะเขต-กวังตริ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาด้านศักยภาพการท่องเที่ยวเมืองชายแดนเพื่อเชื่อมโยงอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง: มุกดาหาร-สะหวันนะเขต-กวังตริ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีจำนวน 48 คน เป็นตัวแทนภาคธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชน ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว และภาคประชาชน ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเมืองชายแดนจังหวัดมุกดาหาร ใช้การสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า เมืองชายแดนเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น การแข่งจักรยาน และการแข่งขันวิ่งมาราธอน เป็นต้น มีการคมนาคมภายในประเทศ และพื้นที่เชื่อมโยงที่สะดวกสบาย หน่วยงานภาครัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยมีการจัดตั้งแผนการพัฒนากการท่องเที่ยวร่วมกันจัดตั้งเป็นเมืองแฝดสาม ผู้ประกอบการภาคเอกชนมีความพร้อม ส่วนปัจจัยที่ควรพัฒนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้แก่ การบริการนักท่องเที่ยว เช่น การปรับปรุงระเบียบ ขั้นตอนการผ่านแดนให้มีความสะดวก และรวดเร็วเพิ่มมากขึ้น

ศตพล ใจสบาย และจุฑามาศ ใจสบาย (2560) ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดนครพนม โดยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบททางวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดนครพนมกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 2) ศึกษากระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดนครพนมและ 3) ศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดนครพนม โดยพิจารณาจากกระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นสำคัญ รูปแบบการวิจัยใช้แบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology Research) เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ระดับลึก และสนทนากลุ่ม จำนวน 15 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 455 คน วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามรวบรวม ข้อมูลที่ได้และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

จากกระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 4 ด้านคือ 1) ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ 2) ด้านกายภาพของพื้นที่ 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยว และ 4) ด้านความนิยมต่อแหล่งท่องเที่ยว พบว่ากระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมควรสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาจังหวัด โดย

ยึดหลักการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คุ้มค่าและรักษาสภาพวัฒนธรรมให้เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ส่วนเส้นทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชนเผ่าสามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ได้ถนนเชื่อมโยงเส้นทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในสภาพดี และมีรูปแบบกิจกรรมและบริการต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวเลือก 2 รูปแบบ ดังต่อไปนี้ 1) โปรแกรมเยี่ยมชมหมู่บ้านสัมผัสวิถีชีวิตวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชนเผ่า แบบไป-กลับไม่ค้างคืน ใช้เวลาเต็มวัน และ 2) โปรแกรมเยี่ยมชมหมู่บ้านสัมผัสวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทอผ้า การทำเหล้าอู ชมการแสดงดนตรีพื้นบ้าน การฟ้อนรำ การทำบุญ และตักบาตรข้าวเหนียวพร้อมทั้งสัมผัสวิถีชีวิตชนเผ่าในยามเช้าเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวแบบค้างคืน ใช้เวลา 1 วัน กับ 1 คืน

จาดุรงค์ เฟื่องนรพัฒน์ และคณะ (2560) ทำการศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนไทย-กัมพูชาบริเวณจังหวัดศรีสะเกษภายใต้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจจิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวชายแดนไทย-กัมพูชา บริเวณจังหวัดศรีสะเกษ 2) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกการท่องเที่ยวชายแดนไทย-กัมพูชา บริเวณจังหวัดศรีสะเกษ 3) นำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนไทย-กัมพูชา บริเวณจังหวัดศรีสะเกษ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ชายแดนไทย-กัมพูชา บริเวณอำเภอภูสิงห์ อำเภอขุนหาญและอำเภอกันทรลักษ์ จำนวน 2,365 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้ตาราง Krejcie & Morgan และสุ่มอย่างง่าย จำนวน 325 คน ระยะเวลาที่ 2 กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้มีความรู้และประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว จำนวน 35 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และ ระยะเวลาที่ 3 กำหนดผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มคือ ผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการท่องเที่ยว จำนวน 15 คน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 23 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยว มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 แบบบันทึก SWOT Analysis แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ SWOT TOWS Matrix และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ศักยภาพการท่องเที่ยวชายแดนไทย-กัมพูชา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก พบว่า จุดแข็งมีคะแนนเท่ากับ 3.01 จุดอ่อนมีคะแนนเท่ากับ 3.03 โอกาส มีคะแนนเท่ากับ 3.82 และอุปสรรคมีค่าคะแนนเท่ากับ 2.89 ผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix มีค่าสูงสุดอยู่ที่จุดอ่อนและโอกาส 3) การนำเสนอยุทธศาสตร์พบว่า มี 5 ยุทธศาสตร์ 37 กลยุทธ์ 158 มาตรการ 133 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย 1) การวางแผนการท่องเที่ยว 2) การตลาดการท่องเที่ยว 3) การพัฒนาบริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว 4) การสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว และ 5) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์

พบว่า ด้านวิสัยทัศน์และประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 2 3 และ 5 มีศักยภาพด้านความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ส่วนประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้ระดับมาก

สุภาภรณ์ ส่องแสง (2558) ทำการศึกษาเรื่องความพึงพอใจต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริษัทรับจัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร ศึกษาความพึงพอใจต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริษัทรับจัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชากรทั้งชายและหญิงในเขตกรุงเทพมหานครที่เคยใช้บริการบริษัทรับจัดการขนส่งระหว่างประเทศ จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าที การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์เชิงถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มผู้ให้บริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ทำงานในประเภทธุรกิจ อุปกรณ์และชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์/อาหาร/เฟอร์นิเจอร์/เครื่องจักรและอะไหล่ ขนาดธุรกิจเป็นบริษัทจำกัด ส่วนใหญ่ตำแหน่งระดับหัวหน้างาน

2. ความพึงพอใจต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ากลุ่มผู้ให้บริการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ในด้านบุคลากร ด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ ส่วนด้านกระบวนการให้บริการ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านสิ่งแวดล้อม ทางกายภาพอยู่ในระดับปานกลาง

3. กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนบริษัทรับจัดการขนส่งสินค้าที่ใช้เฉลี่ยประมาณ 3 ราย มีความถี่ในการใช้บริการ ต่อเดือนเฉลี่ยประมาณ 3 ครั้ง/เดือน โดยยอดค่าใช้บริการเฉลี่ยต่อเดือน เฉลี่ยประมาณ 140,706.75 บาท/เดือน มีระยะเวลาในการชำระเงิน เฉลี่ยประมาณ 15 วัน ส่วนใหญ่ใช้บริการประเภทการขนส่งทางอากาศ (Airfreight) โดยสาเหตุการใช้บริการเพราะมีการบริการที่ดี และบริษัทที่ใช้บริการมากที่สุด คือ Speed mark ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

1. ผู้ใช้บริการที่มีอายุแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้บริษัทรับจัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ ด้านจำนวนบริษัทรับจัดการขนส่งสินค้าที่ใช้ ด้านระยะเวลาในการชำระเงิน และความถี่ในการใช้บริการต่อเดือนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

2. ผู้ใช้บริการที่มีประเภทธุรกิจแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้บริษัทรับจัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ ในด้านความถี่ในการใช้บริการต่อเดือน และด้านจำนวนบริษัทรับจัดการขนส่งสินค้าที่ใช้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

3. ผู้ใช้บริการที่มีขนาดของธุรกิจแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้บริการบริหารจัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ ในด้านยอดค่าใช้จ่ายบริการเฉลี่ยต่อเดือน และด้านความถี่ในการใช้บริการต่อเดือนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

4. ผู้ใช้บริการที่มีผู้ตัดสินใจ (ตำแหน่ง) แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้บริการบริหารจัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ ในด้านจำนวนบริษัทบริหารจัดการขนส่งสินค้าที่ใช้ และด้านระยะเวลาในการชำระเงินแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

5. ความพึงพอใจด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีอิทธิพลในทิศทางเดียวกันกับพฤติกรรมการใช้บริการบริษัทบริหารจัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศของผู้ใช้บริการ ด้านจำนวนบริษัทบริหารจัดการขนส่งสินค้าที่ใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถอธิบายได้ร้อยละ 6.0

6. ความพึงพอใจด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านผลิตภัณฑ์ มีอิทธิพลในทิศทางเดียวกันกับพฤติกรรมการใช้บริการบริษัทบริหารจัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศของผู้ใช้บริการ ด้านความถี่ในการใช้บริการต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ ในขณะที่ด้านบุคลากรมีอิทธิพลในทิศทางตรงกันข้าม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถอธิบายได้ร้อยละ 10.4

7. ความพึงพอใจด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีอิทธิพลในทิศทางเดียวกันกับพฤติกรรมการใช้บริการบริษัทบริหารจัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศของผู้ใช้บริการ ด้านยอดค่าใช้จ่ายบริการเฉลี่ยต่อเดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถอธิบายได้ร้อยละ 0.41

8. ความพึงพอใจต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านราคา มีอิทธิพลในทิศทางเดียวกันกับพฤติกรรมการใช้บริการบริษัทบริหารจัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศของผู้ใช้บริการ ด้านระยะเวลาในการชำระเงิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ ในขณะที่ด้านบุคลากรมีอิทธิพลในทิศทางตรงกันข้าม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถอธิบายได้ร้อยละ 8.3

กิตติชัย เจริญชัย (2559) ทำการศึกษาเรื่องการจัดการการตลาดโลจิสติกส์เชิงกลยุทธ์ของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการจัดการการตลาดโลจิสติกส์เชิงกลยุทธ์ของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์กลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ 2) เพื่อเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่มีต่อการจัดการการตลาดโลจิสติกส์เชิงกลยุทธ์ของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์กลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการการตลาดโลจิสติกส์เชิงกลยุทธ์ของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์กลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ที่มีจำนวนทั้งสิ้น 280 ราย พบว่า ผู้ประกอบการสินค้าหนึ่ง

ตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการตลาด โลจิสติกส์เชิงกลยุทธ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ภาพรวม อยู่ใน ระดับความสำคัญมาก มีค่าเฉลี่ย 4.89 เมื่อพิจารณารายด้านของตัวแปร โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ย มากไปน้อย ดังนี้ ด้านข้อมูล มีค่าเฉลี่ย 4.52 ด้านการบรรจุหีบห่อ มีค่าเฉลี่ย 4.50 ด้านการจัดการ ควบคุมวัสดุในการผลิต มีค่าเฉลี่ย 4.46 ด้านความต้องการสินค้า มีค่าเฉลี่ย 4.34 ด้านการบริหาร คลังสินค้า มีค่าเฉลี่ย 4.32 ด้านการบริหารสินค้าคงคลัง มีค่าเฉลี่ย 4.29 ด้านการเงิน มีค่าเฉลี่ย 4.25 ด้านระบบการขนส่ง มีค่าเฉลี่ย 4.24 ด้านกระบวนการสั่งซื้อ มีค่าเฉลี่ย 4.17 และด้านกระบวนการ จัดซื้อ มีค่าเฉลี่ย 4.13

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอำเภอเขมราฐ

ตีปพงศ์ หงส์ภักดี (2554) ทำการศึกษาเรื่อง การสำรวจย่านชุมชนดั้งเดิมที่มีคุณค่าเชิง วัฒนธรรมในเขตจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อสร้างทางเลือกทางการท่องเที่ยว วัตถุประสงค์ในงานวิจัย นี้ เป็นวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติการ (Operational Objectives) 1) เพื่อจัดทำฐานข้อมูล โดยการสำรวจ ที่ตั้งและศึกษาประวัติความเป็นมาของที่อยู่อาศัยในย่านชุมชนดั้งเดิม ที่มีเอกลักษณ์ มีคุณค่าทาง มรดกวัฒนธรรม และความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อชุมชน 2) เพื่อพิจารณาคุณค่าของตัวอาคารที่อยู่ อาศัย ในด้านสุนทรียภาพ ประวัติศาสตร์ และสังคม สำหรับสร้างข้อเสนอให้เกิดทางเลือกทางการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีโจทย์ของการวิจัยคือ การจัดทำฐานข้อมูล โดยการสำรวจที่ตั้งและ ศึกษาประวัติความเป็นมาของที่อยู่อาศัยในย่านชุมชนดั้งเดิม ที่มีเอกลักษณ์ มีคุณค่าทางมรดก วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อชุมชน งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ และเป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ จึงใช้วิธีการที่หลากหลายรูปแบบในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยการใช้การ สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การสำรวจระดับละเอียด การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม

ผลการศึกษาพบว่ามี 4 ชุมชนดั้งเดิมที่มีศักยภาพ คือ มีจุดเด่น มีความน่าสนใจ และมี สภาพแวดล้อมทางกายภาพรอบชุมชนที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามขอบเขตของงานวิจัย ปรากฏชัดในเขตอำเภอเมือง ได้แก่ ชุมชนถนนหลวง และชุมชนบึงกาแขว ในเขตอำเภวารินชำราบ ได้แก่ ชุมชนถนนทหาร และในเขตอำเภอเขมราฐ ได้แก่ชุมชนถนนวิศิษฐ์ศรี

อมราวดี คำบุญ และคลฤทัย โกวรรณะกุล (2555) ทำการศึกษาเรื่องการประเมินความ พร้อมทางการท่องเที่ยวของเมืองท่องเที่ยวขนาดเล็กอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบความพร้อมทางการท่องเที่ยวของเมืองท่องเที่ยวขนาดเล็ก อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี 2) ประเมินองค์ประกอบความพร้อมทางการท่องเที่ยวของเมือง ท่องเที่ยวขนาดเล็ก อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี 3) เสนอแนวทางการพัฒนาสู่การเป็นเมือง ท่องเที่ยวขนาดเล็กของอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานีให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ โดย พิจารณาจากองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวซึ่งได้จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6 ประการ คือ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) เส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenities) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary services) ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว (Accommodations) และกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) ใช้รูปแบบการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้รับข้อมูลอย่างครบถ้วน โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 32 ตัวอย่าง และแบบสอบถามกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 400 ตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่า อำเภอเขมราฐ มีองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจระหว่างการท่องเที่ยว เส้นทางการเดินทางถึงสถานที่ท่องเที่ยว การให้อำนวยความสะดวกในสถานที่ท่องเที่ยว การบริหารจัดการสถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก และกิจกรรมระหว่างการท่องเที่ยว และความพร้อมทางการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง อำเภอเขมราฐสามารถพัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยวเมืองรองได้ รวมทั้งเสนอแนวทางการพัฒนาตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวเพื่อให้อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี มีความพร้อมด้านการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

ปิยธิดา หงส์ศรี และลินจง โพชาร (2561) ทำการศึกษาเรื่องแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว ถนนคนเดินอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบททั่วไปของถนนคนเดินอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี 2) วิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวถนนคนเดินอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี 3) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวถนนคนเดินอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานีให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย นักท่องเที่ยวจำนวน 328 คน ซึ่งถูกสุ่มมาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวถนนคนเดินอำเภอเขมราฐจำนวน 25 คน ซึ่งถูกสุ่มมาด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสังเกต แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า

1) บริบททั่วไปของถนนคนเดินอำเภอเขมราฐ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณมีจำนวน 328 คน ส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 15-24 ปี กำลังศึกษา ระดับมัธยมศึกษาหรือ ปวช. มีรายได้ระหว่าง 10,001-30,000 บาท/เดือน ลักษณะการเดินทางมาเที่ยวที่ถนนคนเดินอำเภอเขมราฐส่วนใหญ่มากับครอบครัว ค่าใช้จ่ายต่ำกว่า 500 บาท มาเที่ยวเพื่อเข้าร่วมกิจกรรม และมาเที่ยวที่ถนนคนเดินมากกว่า 3 ครั้ง 2) ปัจจัยพื้นฐานของการท่องเที่ยวของถนนคนเดินอำเภอเขมราฐ โดยภาพรวม มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับปัจจัยดังกล่าวตามศักยภาพจากมากไปน้อยได้ดังนี้ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านแหล่งที่พัก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวระดับการพัฒนาถนนคนเดินอำเภอเขมราฐให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับแต่ละด้านตามระดับการพัฒนาจากมากไปน้อยได้ดังนี้ด้านวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้าน

สิ่งแวดล้อม 3) แนวทางในการพัฒนาถนนคนเดินอำเภอเขมราฐให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องมีการพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่พัก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในการพัฒนาแต่ละด้านต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การสืบสานวัฒนธรรมที่ดีงาม

ตารางที่ 2.2 ปัจจัยการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ผู้วิจัย	ปีที่พิมพ์	ปัจจัย				
		การไหลทางกายภาพ	การไหลของสารสนเทศ	การไหลของทรัพยากร	โลจิสติกส์การท่องเที่ยว	ด้านการท่องเที่ยว
เถกิงศักดิ์ ชัยชาญ	2555	✓	✓	✓	✓	✓
ชินศักดิ์ สุวรรณอักษร และกลาโสม ละเต๊ะ	2556				✓	✓
สุจิตตรา กฤษตมุก และคณะ	2561				✓	✓
ณภัทร ทิพย์ศรี และคณะ	2558				✓	✓
มนทิรา สังข์ทอง และคณะ	2560	✓	✓	✓		✓
สุจินดา ศรีไชยวาน และขวัญกมล ดอนขวา	2556	✓	✓	✓		✓
วีรวิษณุ เลิศไทยตระกูล	2556				✓	✓
สัญญาชัย ลั้งแท้กุล	2561				✓	✓
ศศิศา วิไลรัตน์ และภูมิพัฒน์ มิ่งมาลัยรักษ์	2558	✓	✓	✓		✓
พรบุปผา ปานแมน	2554	✓	✓	✓	✓	✓
ศิริเพ็ญ ดาบเพชร และคณะ	2558				✓	✓
วาสนา จรูญศรี โชติกาจร และคณะ	2560				✓	✓
ศรีสมรค์ อินทุจันทร์ยัง และคณะ	2557	✓	✓	✓		✓
ภัทร์ศศิ์ หีดจันทร์ และคณะ	2561	✓	✓	✓		✓
ชไมพร ทรัพย์ชัยและนันทสารี สุขโต	2560	✓	✓	✓		✓
ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และคณะ	2556	✓	✓	✓		✓

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ผู้วิจัย	ปีที่พิมพ์	ปัจจัย				
		การไหลทางกายภาพ	การไหลของสารสนเทศ	การไหลของทรัพยากร	โพลิติคัลการที่เกี่ยวข้อง	ด้านการท่องเที่ยว
กิตติยา พุกษากิจ และบุญสม เกษประดิษฐ์	2561					✓
ชนาวัดน์ ปัทมฤทธิกุล และคณะ	2560	✓	✓	✓		✓
จาดุรงค์ เฟิงนรพัฒน์ และคณะ	2560					✓
สุภาภรณ์ ส่องแสง	2558	✓	✓	✓		✓
กิตติชัย เจริญชัย	2559				✓	✓
สีบพงษ์ หงส์ภักดี	2554					✓
อมราวดี คำบุญ และคณฤทัย โกวรรณะกุล	2555					✓
ปิยธิดา หงส์ศรี และลินจง โพธาร	2561	✓	✓	✓		✓